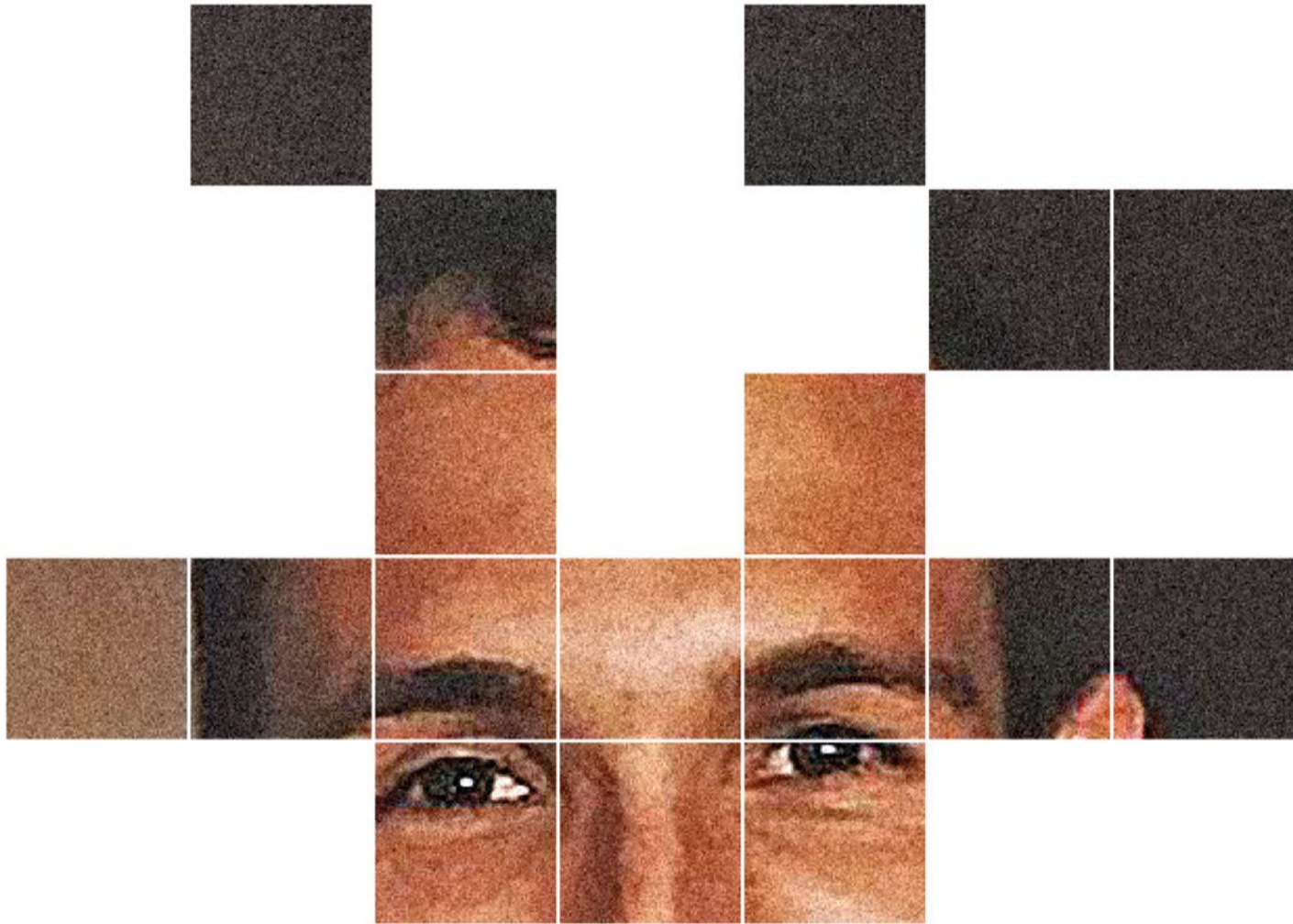

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 549 del 7/6 al 19/6 de 2022 2,5 €

Talp d'estat

Un agent de la policia espanyola s'infiltra dos anys en l'esquerra independentista i en el moviment per l'habitatge sota la identitat falsa Marc Hernández Pon

pàg. 4-11

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA

La Directa SCCL

Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1

08028 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

A fons

Maties Lorente i Eloi Latorre

Miralls

Gemma Garcia i Giuseppe Savino | miralls@directa.cat

Impressions

Laia Alsina i Albert Alexandre | opinio@directa.cat

Cruïlla

Guillem Martí i Tere Alberó | cruïlla@directa.cat

Roda el món

Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat

Expressions

Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Fotografia

Victor Serri | fotografia@directa.cat

Il·lustració

Maria Conill i Patricia Cornellana | il.lustracio@directa.cat

Correcció

Miriam Tijani | correccio@directa.cat

Edició

Maties Lorente i Eloi Latorre | edicio@directa.cat

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat | disseny@directa.cat

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Coordinació web

David Bou, Gemma Garcia i Jesús Rodríguez

Coordinació País Valencià

Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat

Audiovisuals

Marta Pérez | audiovisuales@directa.cat

Administració i subscripcions

Jordi Vilaró | administracio@directa.cat

Difusió

Estel·la Marcos | directa@directa.cat

Publicitat i distribució

Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat

Gestió web

Talaios Koop.

MITJANS COL-LABORADORS:

El Setembre, La Rella, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció Barcelona redaccio@directa.cat

Redacció València paisvalencia@directa.cat

Subscripcions subscripcions@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: PAU FABREGAT

La DIRECTA enguany hem rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del nostre pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Infiltració d'estat

Una investigació de la DIRECTA reconstrueix el rastre de I. J. E. G., agent del Cos Nacional de Policia espanyola que durant els darrers dos anys s'ha fet passar per activista del moviment pel dret a l'habitatge o l'esquerra independentista, amb el nom fals de Marc Hernández Pons. Per Jesús Rodríguez, Gemma Garcia i David Bou.

MIRALLS

12-15

Entrevista amb Miquel Ramos

Conversam amb aquest periodista valencià sobre les experiències que l'han portat a convertir-se en un referent en l'estudi de l'extrema dreta, recollides al llibre *Antifascistas* (editat per Capitán Swing). Per David Bou amb fotos de Victor Serri.

IMPRESSIONS

16-18

Processos participatius a debat

Hi reflexionen l'activista veïnal Albert Recio i l'antropòleg José Mansilla. Il·lustració de Tània Manzanal.

Una crisi energètica previsible

Per Antonio Turiel, investigador científic. Il·lustració de Núria Curcoll.

CRUÏLLA

19-21

Comunitarisme contra la soledat

En diverses localitats i barris floreixen projectes que busquen recosir el teixit veïnal amb l'objectiu d'abordar la situació de persones que se senten soles sense desitjar-ho. Un reportatge d'Esther Bermejo amb fotos d'Anna Mas i Lucas Guerra.

RODA EL MÓN

22-26

Sinn Féin, majoritari arreu d'Irlanda

La victòria electoral a Irlanda del Nord certifica el gir polític del partit. Per Eudald Vilamajó.

Cultiu tradicional de blat a Itàlia

Un reportatge de Sara Manisera i Arianna Poletti. Fotos d'Arianna Pagani.

La guerra d'Ucraïna es cronifica

Per Santiago Alba Rico, escriptor.

EXPRESSIONS

27-31

El miratge ciberpunk

Ivan Alcázar recupera les idees del pensador Mike Harris al blog *K-punk*. Il·lustració de Marc Méndez.

Si pintara el color dels teus ulls...

Un relat de Marta Santacatalina il·lustrat per DEIFFMG.

Ressenyes de productes culturals

A càrrec de Sara Blázquez, Elies Bosca i Vicent Almela.

INDIRECTA

32

Mike Anane, activista mediambiental

Aquest periodista i ecologista ghanès fa anys que denuncia el transport il·legal i l'abocament incontrolat de residus electrònics europeus al seu país, que causa greus problemes de salut en la salut i impacte en el medi ambient. Fotografia de Victor Serri.

Més que mil paraules

VICTOR SERRI: El dissabte 21 de maig, una manifestació convocada per més d'un centenar de col·lectius socials, sindicats i grups polítics amb l'eslògan "L'habitatge és un dret, no un negoci", va recórrer el centre de Barcelona. Durant la marxa, el fotògraf va recollir aquest grafit escrit a la vidriera de l'Oficina de Gestió Empresarial de la Generalitat a Barcelona.

Comunitat Directacoop

Trobar-se

Tere Alberó

Dues vegades a l'any se celebren les trobades de col·laboradores de la DIRECTA. Durant un cap de setmana, treballadores i col·laboradores de totes les territorialitats, reflexionen plegades sobre objectius, estratègies i projectes de futur, que després s'ateraran en l'Assemblea General de la cooperativa.

El darrer exemple el vam fer el cap de setmana del 21 i 22 de maig a Prat de Compte, un xicotet poble al bell mig de la comarca de la Terra Alta. La jornada del dissabte fou de reflexió, al voltant de la participació en el projecte i la seva articulació territorial, particularment pel que fa al País Valencià, el nucli de col·laboradores del qual va estar àmpliament representat a la trobada. La jornada diumenge fou d'esbarjo, per espantar la calor als gorgs del riu Canaletes, a la Fontcalda.

Un dels aspectes que es va abordar en la jornada de treball de dissabte és la necessitat d'empoderament de

/ GEMMA GARCIA

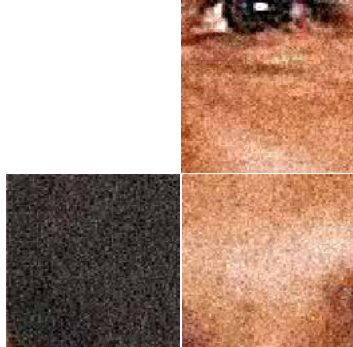
les col·laboradores que no formen part de l'equip laboral. La DIRECTA, nascuda de forma quasi exclusiva-

ment militant, ha anat evolucionant amb el pas de temps, fins que va esdevenir una cooperativa en l'any 2016.

Ara, amb un model híbrid de sòcies de treball i col·laboradores, s'ha fet palesa la necessitat d'un espai per a aquestes últimes on poder trobar-se, comunicar-se i sentir-se més acompanyades. Fruit d'aquest trobada, s'ha començat a forjar un espai propi de totes les persones que fan possible la DIRECTA amb les seues aportacions militants, a través del qual canalitzar les seues necessitats i connectar-se les unes amb les altres malgrat les distàncies físiques.

La finalitat és garantir que la pota militant es mantinga activa i amb força, perquè és la que enriqueix i diferencia la DIRECTA d'altres projectes periodístics.

Amb cada trobada celebrem que som una comunitat més forta, més connectada. Reforcem els nostres vincles de companyonia i amistat. Brindem per poder continuar molts anys més fent periodisme que molesta al poder, i perquè la DIRECTA continue esdevenint un referent periodístic als Països Catalans.

Un espia cam en l'activism

L'agent de la policia espanyola I. J. E. G., sota la identitat falsa Marc Hernández Pon, s'ha infiltrat durant dos anys en el moviment pel dret a l'habitatge a través de Resistim al Gòtic i en l'esquerra independentista per mitjà del Casal Popular Lina Òdena, fins a esdevenir coordinador del nucli del campus Mundet de la UB del Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans

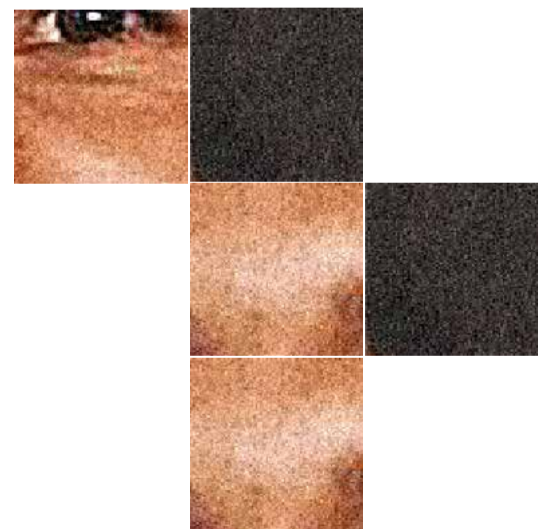
Jesús Rodríguez

El mes de juny de 2020, un home que es fa anomenar Marc aterra a l'activisme català. La primera concentració en la qual participa és el 2 de juny a la plaça de la Universitat de Barcelona, en el marc de la campanya "La vida abans que el capital", que organitza actes arreu del país, coincidint amb la finalització del primer confinament de la pandèmia. El 22 de juny s'incorpora al moviment pel dret a l'habitatge de Barcelona des de l'assemblea de Resistim al Gòtic, i el 27 de juny rebla el seu bateig com a activista participant en una cercavila contra el desallotjament del Casal Popular Lina Òdena de l'Esquerra de l'Eixample. Quinze dies més tard, es matricula a la facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona (UB). Cinc mesos abans de tot això, però, ja havia començat a perfilar la seva identitat en l'àmbit digital, mitjançant dos comptes a les xarxes socials Twitter i Instagram amb el nom Marc Hernández Pon, @MarcHernandezP2 i @maaarchp, respectivament, encara actius en el moment de publicar aquest reportatge.

L'obligada pausa estiuenca arriba també als moviments socials. Les assemblees s'aturen i Marc desapareix. Explica a l'entorn activista més proper que torna a Palma a passar el juliol i l'agost amb la família, a treballar de cambrer en un xiringuito de platja i que ja es retrobaran a la tardor. Amb l'inici del curs acadèmic, el nou estudiant d'Educació Social prepara materials des del seu nou domicili, un pis de quaranta metres quadrats a tocar del Forat de la Vergonya, al barri de la Ribera de Barcelona. A començaments d'octubre, participa per via telemàtica en una de les seves primeres activitats universitàries. Consisteix en una pràctica en la qual el professor els demana que expliquin on els agradaria fer activisme social. Marc dibuixa en un paper -i ho mostra a través de la webcam- el logo del Casal Popular Lina Òdena, l'espai de joves independentistes de l'Esquerra de l'Eixample, que ja havia visitat mesos enrere. Roger, un company de classe, de seguida identifica el logo des de la pantalla, ja que l'any anterior havia militat al mateix espai, i li obre una conversa privada, il·lusionat de compartir curs amb un veí involucrat en les lluites socials. "Aquest logo és el de la Lina Òdena. Que coneixes el casal?", li pregunta, i Marc respon amb vehemència que

sí. A partir d'aleshores comença una amistat que s'allargarà durant dos anys.

Carpeta de la UB sota el braç, Marc, a mesura que aflixen les restriccions pandèmiques, es va familiaritzant amb el Campus Mundet. Afable, rialler i bromista, no li costa establir vincles de confiança. Ben aviat, el seu pis de Ciutat Vella serà un lloc de tro-

infla e

Multiactivista

A dalt, l'agent infiltrat en la roda de premsa del SEPC en què es convoca la vaga d'estudiants del 16 de desembre de 2021. A sota, participant en una concentració de Resistim al Gòtic. (En totes les imatges d'aquest reportatge on apareix el fals activista Marc Hernández Pon es reproduïx la seva cara de manera parcial o distorsionada, en base a les previsions de la llei per a la protecció de la seguretat ciutadana, coneguda com a llei mordassa).

bada per fer-hi sopars, per passar-hi una estona o per celebrar-hi una vetllada de l'amic invisible, entre altres activitats. No té pressa, però no s'atura. Després d'uns mesos de militància a Resistim al Gòtic i al Casal Lina Òdena -on assumeix la funció de responsable d'economia-, el març de 2021 entra a militar al Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC), organització estudiantil de l'esquerra independentista. Uns mesos més tard esdevindrà el coordinador del nucli del sindicat al Campus Mundet, que passava "per un moment de baixes forces i poca militància", destaquen des del SEPC. Com a coordinador, assisteix a les meses nacionals de l'organització que se celebren durant el curs 2021-2022 a Girona, Castelló, Palma i Cervera. Des d'aquesta posició "no només podia ser coneixedor de l'aposta política del curs, sinó que també podia observar el funcionament orgànic del sindicat i apropar-se als membres que assumien càrrecs de responsabilitat dins de l'organització. Va saber situar-se en una posició estratègica per rebre de primera mà informació rellevant per a la seva missió", conclouen des del sindicat.

Rodes de premsa, manifestacions, accions i vagues són el seu dia a dia. A començaments de 2022 mostra interès per ingressar a Endavant, però des del SEPC li responen que ja milita en

Va ser un dels activistes que, convocats per Batec, van bloquejar els accessos a l'estació de Renfe d'Arc de Triomf el 4 de maig

molts espais i el seu objectiu no s'arriba a materialitzar. La seva imatge, però, la va veure tot Catalunya a través de TV3, el 4 de maig d'enguany, durant l'acció de presentació en societat del nou col·lectiu Batec a l'estació de Renfe d'Arc de Triomf. Va ser un dels activistes que van bloquejar amb cinta adhesiva diverses barreres

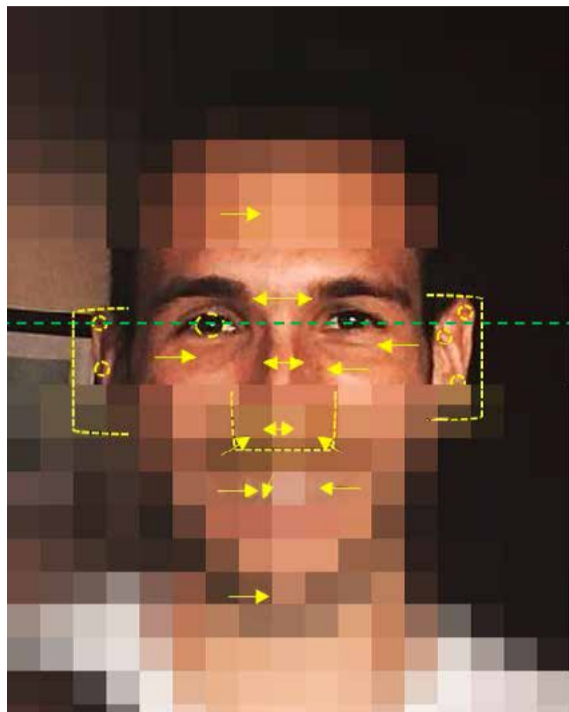
d'accés al servei ferroviari i després hi van penjar cartells amb el lema #NoPaguem.

Primeres sospites

El 5 de febrer de 2022, el SEPC convoca una mesa nacional a Palma. Marc Hernández hi assisteix com a coordinador del nucli del Campus Mundet »

Cronologia d'una infiltració

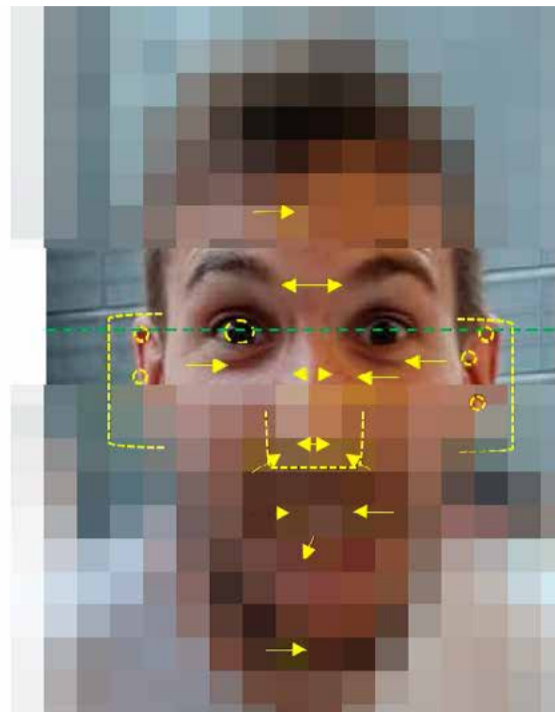
L'agent encobert I. J. E. G. ingressa a l'escola de policia l'any 2016 i quatre anys més tard comença la seva infiltració en l'activisme de Barcelona

Peritatge facial irrefutable

La DIRECTA ha encarregat un informe fisonòmic a un pèrit especialitzat en criminalística que, mitjançant una comparativa entre quatre fotografies que

analitza elements com ara dents, orelles, nas, iris dels ulls i altres trets facials, conclou "sense cap gènere de dubtes" que Marc Hernández Pon i I. J. E. G. són la mateixa persona.

» i una part dels assistents s'allotgen en un pis cedit per ell mateix -en aquell moment assegura que és propietat del seu tiet. Durant la trobada, una estudiant de Mallorca bromeja amb Marc sobre el seu accent menorquí. "Li vaig dir que per ser de Mallorca tenia una parla molt menorquina i ell va somriure mentre hi treia ferro, dient que l'havia enxampat", explica la noia. Com aquesta anècdota, se'n van donar d'altres al llarg del temps, fins al punt que el cúmul de totes elles va començar a despertar indicis de sospita. D'aquesta manera, es va instar que s'actives un protocol per rastrejar informació sobre Marc Hernández i va ser aleshores quan la piràmide de mentides iniciada dos anys enrere es va començar a esmicolar. Les darreres setmanes, les peces del trencaclosques han anat encaixant: ni era de Palma, ni es deia Marc, ni treballava de cambrer en un xi-

Al febrer, en una trobada del SEPC a Palma, va acollir participants en un pis que deia que era d'un tiet seu i que figura en el registre de pisos turístics

2014 (JUNY)

Grau en Criminologia

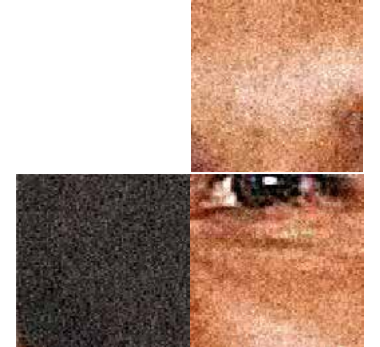
Durant la primavera de 2014 finalitza els estudis de Criminologia a la Universitat de Girona, on viu durant quatre anys. Entre març i juny fa pràctiques a la Policia Municipal de Girona.

2016 (ABRIL)

Ingrés a l'escola del Cos Nacional de Policia

El 12 d'abril s'incorpora al curs de formació policial i durant aquell any resideix temporalment a la ciutat de València. Obté l'estatus de policia alumne i entra en un procés de selecció.

Universitat de Girona

2a Promoció
2010 - 2014

Facultat de Dret - Grau en Criminologia

De criminòleg a policia

Orla de la promoció 2010-2014 del grau en Criminologia de la Universitat de Girona, on apareix l'agent infiltrat com un dels graduats amb el seu nom real. Dos anys després va iniciar els cursos a l'escola de policia.

ringuito, ni el pis on s'havien allotjat era del seu tiet. La identitat real de Marc Hernández Pon correspon a les inicials I. J. E. G., nascut a Menorca i funcionari del Cos Nacional de Policia espanyola. El pis de Palma consta com a allotjament turístic en el registre del Govern balear, i cap dels membres del consell d'administració de l'empresa que n'és propietària coincideix amb els cognoms reals d'I. J. E. G.

Segons ha pogut confirmar la DIRECTA, es tracta d'un agent encobert amb doble identitat al servei del govern de l'Estat. I. J. E. G. va ser nomenat funcionari de carrera del Cos Nacional de Policia espanyol el 4 de juny de 2019, tres anys després d'ingressar a l'escola de policia i quan feia cinc anys que havia finalitzat els seus estudis de Criminologia a la Universitat de Girona, que van incloure unes pràctiques a la policia municipal de la ciutat. A finals de

I. J. E. G. va ser nomenat funcionari de carrera del Cos Nacional de Policia el 4 de juny de 2019, tres anys després d'entrar a l'escola policial

2019, li atorguen la identitat falsa d'agent infiltrat: Marc Hernández Pon. Cal recordar que, per aquelles dates, el Ministeri de l'Interior espanyol feia balanç de les contundents protestes postsentència del Procés i el Centre Nacional d'Intel·ligència (CNI) donava l'ordre d'intervenir amb l'aplicació Pegasus els telèfons de desenes de càrrecs electes, líders socials, professionals de l'advocacia i periodistes. És poc després d'aquests fets, el febrer de l'any següent, que l'agent encobert activa els seus comptes a les xarxes socials i, amb la seva identitat falsa, també es matricula a la Universitat de Barcelona i obre un compte corrent a CaixaBank.

Marta Daviu, portaveu nacional del Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans, un cop conegudes les informacions que confirmen la infiltració policial, assevera que "no ens podem permetre el luxe »

Núm. 150

2019 (JUNY)

Número de placa

El 4 de juny, la Secretaria d'Estat de Seguretat el nomena funcionari de carrera del Cos Nacional de Policia. Jura el càrrec i en pren possessió. Forma part d'una promoció de 2.587 nous agents.

2020 (FEBRER)

Twitter, Instagram i pis

El mes de febrer de 2020 obre comptes a Instagram i Twitter amb una nova identitat falsa: Marc Hernández Pon. Es trasllada a un habitatge de lloguer al barri de la Ribera de Barcelona.

» d'aturar la lluita. Som en un moment cabdal per a la defensa dels drets socials més elementals, entre els quals, l'accés a un sistema educatiu públic de qualitat que ha de ser en català. L'Estat no ens aturarà, ni per vies legals ni il·legals”.

Dues identitats, la mateixa persona

La DIRECTA ha mostrat algunes fotografies de l'agent encobert, fetes en la seva etapa d'estudis en Criminologia a la Universitat de Girona, a una vintena d'activistes de l'esquerra independentista i del moviment pel dret a l'habitatge que han tingut contacte amb ell: totes elles i sense dubtar-ho han assegurat que es tracta de la mateixa persona amb qui han militat. A més, aquesta publicació ha encarregat a un perit especialitzat en criminalística un informe fisonòmic que arriba a unes conclusi-

L'activista fictici ha pogut dur a terme tota mena de tràmits legals i administratius, com una matriculació universitària, amb una identitat falsa

ons irrefutables. Al llarg de divuit pàgines, es fa una comparativa entre quatre fotografies de l'individu en qüestió: dues de les imatges corresponen a la seva identitat com a activista amb el nom de Marc Hernández Pon i les altres dues són del policia I. J. E. G. S'hi analitzen elements de la cara i de les dents, les orelles, el nas, l'iris dels ulls, les arrugues, les celles o les pigues de la pell. En l'apartat de l'informe pericial anomenat “conclusió final única” s'afirma de manera categòrica: “Es pot concloure, sense cap gènere de dubtes que, les fotografies corresponen a una única i mateixa persona”.

Un dels aspectes més significatius d'aquesta infiltració policial és que l'activista fictici pogués fer tota mena de tràmits legals i administratius amb la seva identitat falsa. “Vam veure que tenia un DNI

El març de 2021, el policia infiltrat va participar en una cercavila contra el desallotjament del casal Lina Òdena / ELENA BULET

i que els Mossos d'Esquadra el van identificar en un desnonament”, detalla un company de militància del SEPC. Per matricular-se a la UB, encara que es faci amb el procediment per a majors de 25 anys, cal acreditar una identitat i superar uns exàmens d'accés. Els documents d'identitat falsos o

“DNI suposats”, tal com s'anomenen en llenguatge dels cossos i forces de seguretat de l'Estat, només els pot expedir la Secretaria d'Estat de Seguretat sota les ordres del ministre de l'Interior (actualment, Fernando Grande-Marlaska) o a petició del CNI, que avui comanda la ministra de Defensa,

El Casal Popular Lina Òdena d'accés a l'esquerra

David Bou

Dimarts, 2 de juny de 2020. Sota el lema “La vida abans que el capital”, l'organització de l'esquerra independentista Endavant impulsa una convocatòria a favor dels serveis públics i contra la crisi social derivada de la pandèmia, quan tot just acabava la fase més

estricta de confinament. Amb mascareta i guardant la distància de seguretat, Marc Hernández Pon sosté un cartell enmig de la plaça de la Universitat. Aparentment, en solitari i sense cap vincle previ amb altres manifestants, ha acudit al punt de trobada de la protesta a l'Esquerra de l'Eixample.

2020 (JUNY)

Resistim al Gòtic

Aterra a l'activisme sota la identitat de Marc Hernández. El 22 de juny es presenta com a veí del barri a l'assemblea del col·lectiu d'habitatge. S'incorpora a comissions, accions i grups de Telegram.

2020 (JUNY)

Casal Popular Lina Òdena

El 27 de juny participa en una cercavila contra el desallotjament del casal de l'Esquerra de l'Eixample. En un principi, sospiten d'ell, però té respostes per a tot i acaba sent el responsable d'economia del casal.

na Òdena, porta a independentista

Allà es presenta a un militant d'Arran i del Casal Popular Lina Òdena, a qui mostra el seu interès per participar en l'espai okupat als baixos del carrer Mallorca, 132. El 27 de juny, malgrat no haver establert cap més relació amb aquest entorn des de la seva primera aparició, pren part de la

cercavila contra l'especulació i el desallotjament del casal. Vist i no vist, no hi tornarà fins passat l'estiu. Marc Hernández arrenca la carrera d'Educació Social al Campus Mundet de la UB i s'aproxima a un company d'estudis que ha militat al nucli d'Arran de l'Esquerra de l'Eixample i al Casal Popular Lina Òdena. Fa servir aquest vincle com a pretext per aparèixer a la festa major del barri i oferir-se a donar un cop de mà. Es presenta a tothom de la mateixa forma: es diu Marc, té 27 anys, és de Mallorca i ha vingut a estudiar Educació Social perquè "estava fart de treballar de cambrer". Utilitza la seva presència a Resistim al Gòtic com a carta de presentació i rebla: "Em mola el projecte del casal" quan li pregunten els motius pels quals s'interessa per un col·lectiu allunyat del lloc on viu. Al principi –segons detallen persones vinculades a l'espai– se sospita d'ell, però té respostes per a totes les preguntes i el dubte s'acaba diluint entre cerveses al seu pis al barri de la Ribera, a tocar del Forat de la Vergonya. Som a

l'octubre de 2020 i l'agent infiltrat ja participa de l'assemblea gestora del casal. Posteriorment, entra en la comissió d'economia, la que controla les despeses i recull els tiquets de les compres de material per fer accions: "No solia participar en accions, sempre coincidia que estava a Mallorca", asseguren des del casal Lina Òdena. Fins al mes de març de 2022, la seva posició li ha permès ser coneixedor de forma informal dels debats interns d'Arran. També ha après com punxar la llum i l'aigua, els mecanismes antirepressius, la metodologia de resistència al desallotjament del casal –executat el 25 de novembre– i ha tingut accés al seu correu electrònic. A la safata d'entrada, ha pogut trobar circulars informatives i actes de la comissió gestora de la Xarxa de Casals i Ateneus Populars dels Països Catalans, entre d'altres. La darrera temporada, amb altres companys del casal, ha assistit a l'estadi Nou Sardenya a veure alguns partits de futbol del Club Esportiu Europa des de la grada d'animació antifeixista dels Eskapulats.

Margarita Robles. Amb relació a aquest fet, cal recordar que l'excomissari José Manuel Villarejo, responsable de l'anomenada operació Catalunya i d'alguns dels episodis més foscos de les clavegures policials, va acumular fins a quatre identitats falses -mitjançant DNI expedits pel Ministeri de

l'Interior espanyol- al llarg dels més de quaranta anys de carrera professional dins del Cos Nacional de Policia espanyola.

Martí Majoral, portaveu nacional de l'organització antirepressiva de l'esquerra independentista Alerta Solidària, avança que "emprendrem me-

sures legals, de segur. Però no hi dipositem esperances. L'Estat ens aplica el dret penal de l'enemic i no podem jugar amb qui fa les lleis i se les salta". Majoral és del parer que "cal posar esperances i energies en formar-nos, conscienciar-nos i ser més i més cada dia. Només el poble podrà des- »

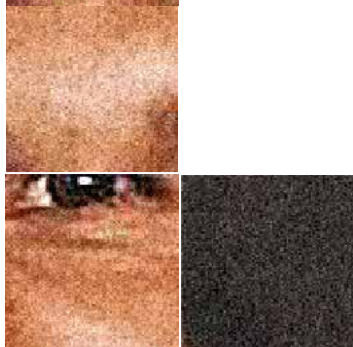
2020 (OCTUBRE) Campus Mundet UB

Comença les classes telemàtiques a la facultat d'Educació. Estableix amistat amb el cercle d'estudiants més vinculats a l'activisme social, sobretot de l'esquerra independentista.

2021 (MARÇ) Ingressa al SEPC

Entra a militar al Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC). En uns mesos, passarà a ser el coordinador del SEPC al Campus Mundet, cosa que li permet assistir a les meses nacionals.

De Resistim al Gòtic a la campanya co

Gemma Garcia

“Ei Martí, no tui em sap greu... el meu pare esta xungu i em quedo aquí amem com avança...”. Aquesta és la darrera comunicació que qui es feia dir Marc Hernández Pon va mantenir amb membres de Resistim al Gòtic. Es va produir la

tarda de l'1 de juny per anunciar que no assistiria a la reunió fixada l'endemà amb Serveis Socials i l'Oficina de l'Habitatge sobre la situació de dues veïnes del barri barceloní, Fatima i Yassin, desnonades fa un parell de mesos.

El grup veïnal del barri Gòtic va ser la porta d'entrada de l'infiltrat al moviment pel dret a l'habitatge de Barcelona. Coincidint amb el relaxament de les mesures anticovid i la represa de les trobades presencials, el 22 de

juny de 2020, Hernández Pon es va presentar a l'assemblea de Resistim al Gòtic, a la placeta situada a la cruïlla entre els carrers Nou de Sant Francesc i Josep Pijoan. “Ens va explicar que era de Palma, que havia vingut a viure a Barcelona per estudiar i que volia implicar-se i participar en els moviments socials”, recorda l'activista Martí Cusó.

A partir d'aleshores, va mantenir-se vinculat a Resistim al Gòtic d'una manera discreta i amb algunes intermitències: “Més o menys cada dues setmanes ens deia que marxava uns dies a Mallorca per visitar la família”, explica Cusó. Sense assumir grans responsabilitats, l'agent de policia “camuflat” d'activista novell, més enllà d'estar dins el grup de WhatsApp del col·lectiu d'habitatge, va entrar al de Telegram “Intern Desnonaments BCN” on diferents grups, sindicats i col·lectius comparteixen les convocatòries d'accions i desnonaments.

Alhora, també es va implicar en la preparació de la campanya del moviment pel dret a l'habitatge “Guerra a Cerberus”. Durant els preparatius, va assistir a dues reunions, una de telemàtica

L'agent encobert sosté una pancarta en suport a una membre de Resistim al Gòtic durant una concentració a la Ciutat de la Justícia de Barcelona el juny de 2021

» lliurar-nos de tanta hipocresia. Hem d'enfortir l'organització popular i continuar lluitant”.

Un “independentista” molt espanyolista

Dos anys d'infiltració, dos anys de mentides. Una de les primeres coses que va fer qui es feia dir Marc Hernández quan va introduir-se a la militància va ser un canvi d'armari. Va demanar als amics de la universitat que l'acompanyessin a comprar roba, amb l'objectiu de mimetitzar-se amb l'entorn de determinades lluites socials. Una samarreta amb la frase “Esquerra Eixample Antifeixista” i una dessuadora negra amb caputxa eren dues de les seves peces de roba preferides. Hi afegia grans dots d'interpretació per fer-se passar per qui no era, per parlar, pensar, escriure i actuar com ho faria un militant de pedra picada, tal com es pot deduir per les seves intervencions en comunicacions de missatgeria mòbil, a les quals ha tingut accés aquest mitjà. Venint d'on

En el seu compte de Facebook real abans d'entrar a l'escola de policia va fer “m'agrada” a grups com “Yo también estoy orgulloso de ser español”

venia, no era una tasca senzilla. Si es repassen els “m'agrada” del seu compte de Facebook real dos mesos després d'ingressar a l'escola de policia, es pot comprovar que se situava als antípodes ideològics de la seva etapa militant a Barcelona. Entre els seus grups virtuals preferits criden especialment l'atenció “Yo también estoy orgulloso de ser español”, “Viva España, viva el rey, viva el orden y la ley”, “Asúmelo, independentista, en tu DNI siempre serás español” i “El rincón del policía”.

A partir de l'any 2016 va començar a mantenir un perfil baix a les xarxes socials, però tot i restringir la visibilitat dels seus comptes reals no va poder esborrar el rastre d'una prolífica dècada a internet amb centenars de fotos i vídeos accessibles a l'historial dels comptes dels seus amics de joventut. És en aquesta mina d'imatges on l'activisme català enganyat per Marc Hernández Pon ha pogut confirmar les seves sospites.

Contra Cerberus

i l'altra al Casal Independentista de Sants Jaume Compte.

Precisament, el febrer de 2021, va participar en l'okupació d'un pis buit propietat d'aquest fons d'inversió al barri Gòtic.

Tot i que no ha estat habitual que aparegués a les convocatòries per aturar desnonaments, Cusó puntualitza que ho ha fet en alguna ocasió, com el 8 d'abril al número 6 del carrer Príncep de Viana, al barri del Raval, en què va intervenir l'Àrea de Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra.

Com altres activistes, l'infiltrat va exercir una resistència passiva asseient a terra davant de l'immoble i va ser identificat, però, a diferència de la resta, no li va arribar cap sanció per llei mordassa, d'acord amb les dades recollides des de la campanya per la retirada de les multes i tal com ell mateix va assegurar a altres activistes.

Els últims mesos també s'ha implicat en l'organització de la protesta davant del Círculo Equestre, on se celebrava una trobada del sector immobiliari, i en la preparació de la manifestació unitària en defensa del dret a l'habitatge i contra l'augment dels preus del 21 de maig.

Habitatge de Palma que l'agent encobert va oferir a part de les assistents a la mesa nacional del SEPC el febrer de 2022

El pis de Marc Hernández llogat a Ciutat Vella ha estat lloc habitual de trobades d'estudiants i activistes

Suposada fugida de Barcelona

Qui es fa dir Marc Hernández Pon va ser vist per últim cop a Barcelona el 23 de maig. Aquell vespre i amb aparent normalitat va assistir a l'assemblea de Resistim al Gòtic. Dos dies més tard, però, va començar a enviar evasives als grups de Telegram on participava, assegurant que havia hagut de tornar precipitadament a Mallorca per un "assumppte personal greu" i que s'hi estaria durant "dies o setmanes". Ningú del seu entorn no sap del cert si ha marxat de la capital catalana, però existeix un indici que ho posaria en dubte.

El mes d'abril, el casal Lina Òdena es constitueix com a associació i decideix encetar una campanya de micromecenatge per llogar un nou local. "A partir del moment que ens fem legals comença a desaparèixer", asseguren des de l'espai. El dia 26 del mateix mes comunica per WhatsApp a una de les seves membres que el seu pare té

El casal Lina Òdena es constitueix com a associació a l'abril i "en el moment en què ens fem legals comença a desaparèixer"

càncer: "T'escric a tu perquè et tinc certa confiança". L'última vegada que va ser vist al casal es remunta al mes de març, però encara tindran una última notícia seva.

Des de la plataforma de micromecenatge Tot Suma avisen al casal que no aconsegueixen cobrar l'aportació de trenta euros que Marc Hernández ha fet a la col·lecta. Els seus companys el contacten per suggerir-li que efectui el pagament mitjançant una transferència. Aquesta es materialitza el 27 de maig quan, segons ha explicat als altres col·lectius dels quals forma part, ja es troba a Mallorca vetllant pel seu pare malalt. A la una del migdia, el compte corrent de Lina Òdena rep l'import de Marc Hernández Pons -en aquest cas, amb una essa al final del segon cognom. L'operació s'ha dut a terme des d'un caixer automàtic de CaixaBank ubicat al carrer de la Creu Coberta, 83, del barri d'Hostafrancs (Barcelona).●

Miquel Ramos,

periodista

“Confrontar el feixisme és un deure de qualsevol persona que estime la vida”

Text: David Bou
Fotografia: Victor Serri

Ens trobem a la Casa de la Muntanya, símbol del moviment antifeixista i okupa de la ciutat de Barcelona. Miquel Ramos (València, 1979) presenta el seu llibre *Antifascistas* (Capitán Swing, 2022), en el qual explica com s'ha combatut l'extrema dreta espanyola des dels anys noranta. La seva fixació per aquest camp d'estudi va començar el 1993, amb l'assassinat de Guillem Agulló. Aleshores, ell era un dels primers alumnes de les escoles que oferien ensenyament en valencià. Del fet traumàtic, va treure la força per començar a participar en diferents moviments socials. Després, ha aplicat el seu vessant periodístic a una manera d'entendre el món i de prendre partit. “No volíem renunciar al que pensàvem i érem”, i això és el que ens ha portat fins aquí.

Com ha canviat el context del País Valencià d'ençà que eres jove?
Ha canviat molt i més els últims anys. La meua generació ha viscut un nivell d'hostilitat brutal. Si la transició al País Valencià es va allargar, a mitjans dels anys noranta arriba el PP i és com si aquesta no s'hagués produït. Tot el que quedava del franquisme es va abocar a un conflicte pel tema lingüístic i identitari com fou la batalla de València, fabricada directament per les clavegueres de l'Estat i executada per l'extrema dreta. Tot això ens ha perseguit fins fa ben poc, quan arriba una altra generació més jove i ho supera perquè ja viuen amb una cultura i una llengua més normalitzades. Malgrat això, la dreta continua fomentant unes posicions profundament antivalencianistes i anticatalanistes.

Què significa per a tu ser antifeixista?

Entenc l'antifeixisme com un compromís amb una sèrie de valors que haurien de ser els mínims en un consens democràtic i de drets humans. Quan algú planteja que hi ha un col·lectiu determinat que no té dret a gaudir de determinats drets, per la seua condició sexual, pel seu origen nacional, per la seua religió o pel que siga, pense que confrontar-lo és un deure de qualsevol persona que s'estime la vida. L'antifeixisme no és només aturar els grups d'extrema dreta, sinó que porta implícit un compromís amb el canvi social, amb capgirar tot el que fa possible unes estructures que perpetuen desigualtats i propicien el brou de cultiu idoni per l'aparició de discursos d'odi.

Però aquests discursos també arriben als sectors de la societat que precisament són més vulnerables. Per què l'esquerra no és capaç de frenar-los?

D'esqueres n'hi ha moltes. Jo no faria una crítica a l'esquerra com un ens abstracte i monolític. Hi ha una esquerra que mai falla, que són els moviments socials, estan aquí i hi han estat sempre. Són el principal dic de contenció de l'extrema dreta i de l'odi, els que estan als barris aturant desnonaments, rehabilitant espais i posant-los al servei de la ciutadania o oferint suport a persones en situació vulnerable. Per altra banda, hi ha esquerres més institucionalitzades i que trepitgen menys carrer. S'haurien de repartir les responsabilitats de forma proporcional a la capacitat que té cadascú d'incidir en la societat, en les polítiques públiques i en l'acció social. És a dir, cap retret als moviments socials i totes les exigències cap a qui té capacitat de canviar les coses i no ho fa.

Parles de la democratització del feixisme i de com s'estan permetent determinats discursos d'odi en un context democràtic.

Existeix la idea que la democràcia és el que vulga la majoria. Si la majoria decideix portar part de la població a un camp de concentració, per molt democràtica que siga aquesta elecció mitjançant els vots, no deixa de ser un atemptat contra els drets humans, que haurien de ser el pilar de qualsevol democràcia. La virtut que ha tingut l'extrema dreta ha sigut adaptar-se al context democràtic i saber disfressar d'opinions respectables idees

que beuen directament de la tradició nazifeixista. Fan piruetes retòriques per obviar l'exclusió que representa el feixisme: ja no et diran que el blanc és superior al negre, sinó que hi ha cultures incompatibles i hem de protegir els d'aquí. La seua punta de llança és el sistema capitalista, que està basat en la precarietat. Quan apunten cap a baix en lloc de fer-ho cap a dalt i assenyalen com a responsables a les persones migrades, això suposa una victòria del capitalisme. La normalització d'aquestes idees no només és fruit de l'habilitat de l'extrema dreta, també del fet que aquesta té molts més recursos que nosaltres per invertir en comunicació, construir un relat i arribar al gran públic.

Quina responsabilitat tenen els mitjans de comunicació en la normalització de l'agenda de l'extrema dreta?

Hi ha una relació directa, no només amb el tractament que han fet els mitjans de la mateixa extrema dreta, sinó dels temes on han sabut vendre el seu producte. No és tan sols posar-los el micròfon acríticament i fer-los d'altaveu perquè diguen el que vulguen, també reproduïxen constantment els seus marcs i discursos sense ni tan sols esmentar-los. És passar-se el dia parlant d'okupes, de "menas", de les "feminazis", dels "xiringuitos LGBTI" o de qualsevol dels tòpics sobre ETA, els catalans i els musulmans. Així no fa falta que els convides a un plató perquè ja estàs fent tu el seu paper. L'extrema dreta ha sabut utilitzar els mitjans, que de vegades han actuat a consciència i en altres ocasions ho han fet per les seues pròpies rutines. No oblidem que, al capdavall, són empreses que busquen guanyar diners i l'espectacle i la bronca donen clics, per això els discursos

Quan la ultradreta capta el vot de les classes populars no és per una aposta de canvi social en termes de classe sinó perquè apel·la a altres identitats

incendiàries al carrer o als parlaments són notícia i l'extrema dreta ho estimula.

En canvi, moltes vegades es titlla d'activistes a periodistes com tu amb l'objectiu de restar-los credibilitat. Quin periodisme defenses des de l'antifeixisme?

El pitjor activista és el que està al servei del poder, el que s'asseu al despatx de la brigada d'informació de la policia perquè li donen la informació que ha de treure i li expliquen com ho ha de fer. Que

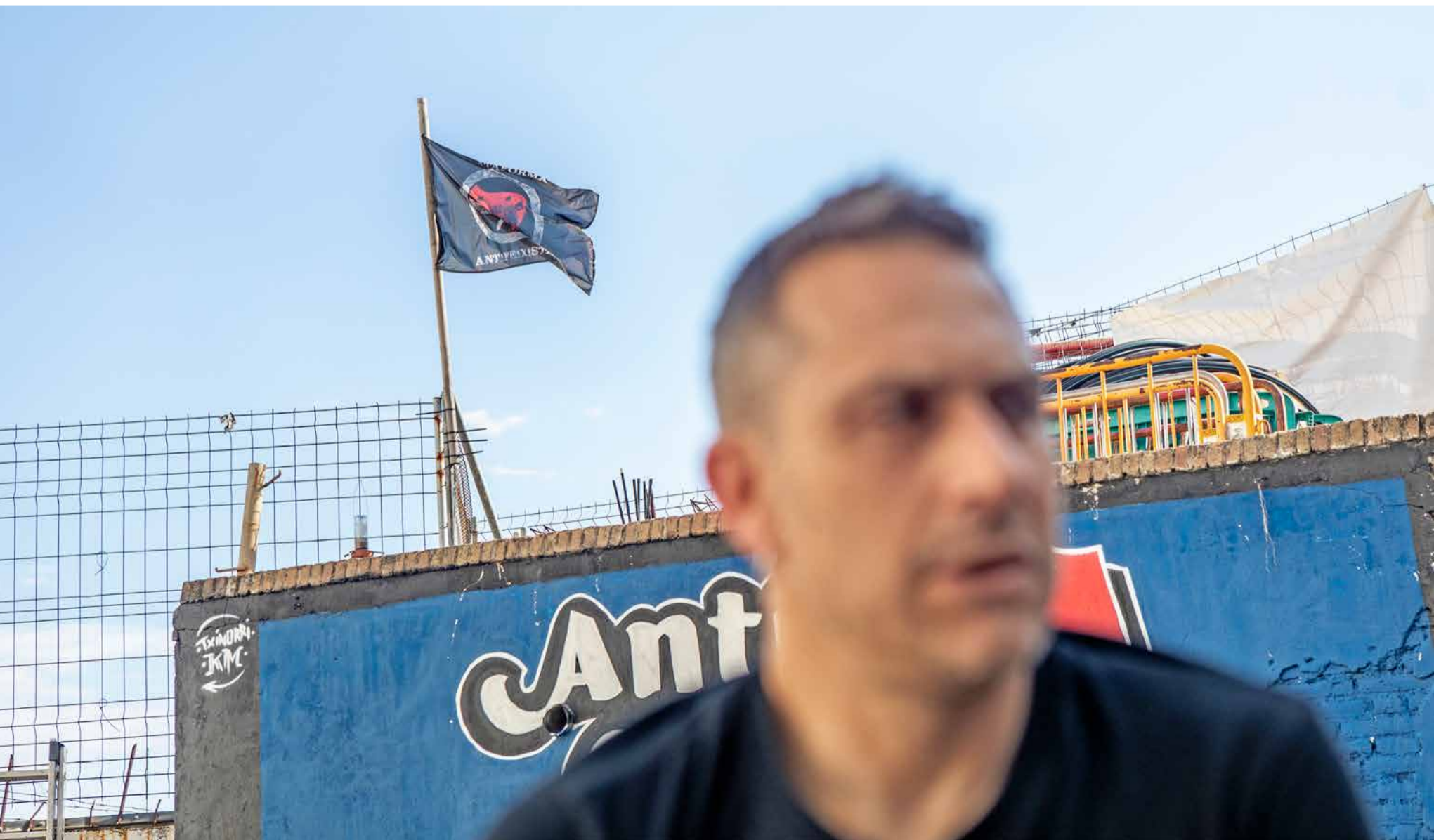
et filtren la identitat, les fotos i els antecedents penals i policials -que només coneixen ells- d'un manifestant és activisme al servei de l'Estat. No entenc el periodisme com una eina de propaganda del poder, sinó com tot el contrari. Per a mi és una eina per fiscalitzar-lo. Jo intente fer un periodisme compromès amb els moviments socials, que baixa al carrer i el coneix per donar veu als protagonistes, sense demonitzar ni caricaturitzar.

Com creus que el periodisme ha de tractar el fenomen de l'extrema dreta?

Al periodisme no li demane res, li demane al periodista i a la periodista. Primer, que baixi del núvol i es faça responsable del que conta. Sobre aquest tema i sobre tots els altres. Pots parlar del problema dels okupes o del problema de l'habitatge, però tu tries el marc i on poses el focus. Moltes vegades te l'imposarà el mitjà, però tu també decideïx i tens marge per triar com explicar una història. Això influeix en la percepció que després té la societat, que consumeix informació i es crea una manera de veure el món a partir dels mitjans de comunicació. S'ha d'enderrocar el mite de què el periodisme és objectiu. Ho és si plou o no, però un conflicte social o polític mai pot tenir un tractament objectiu. Els i les periodistes han de valorar si amb determinades peces estan contribuint a normalitzar els discursos d'odi de l'extrema dreta i determinats marcs on se sent còmoda.

Quines passes penses que ha de fer l'antifeixisme en un moment com l'actual?

El clixé de l'antifeixista encaputxat en una manifestació, que és el que s'han encarregat de re-

produir els mitjans de comunicació, no podem obviar que existeix, és una part del moviment i un pilar que en molts casos ha frenat l'extrema dreta, però no és només això. Amb confrontació al carrer, podies aturar un grup de neonazis que venia cada cap de setmana a donar pallisses, però així no atures un partit d'extrema dreta amb 52 diputats, és molt ingenu pensar-ho. Aquí les preguntes són: on estava la resta de la societat tot aquest temps? Per què van deixar a un grup de joves enfrontar-se sols a un monstre d'aquestes característiques que matava? El problema és que poca gent s'ha sentit interpel·lada per aquesta amenaça, i no serà perquè l'antifeixisme no ha tractat d'alertar-ne i confrontar-la. En primer lloc, el relat oficial era que no hi havia cap problema, que si existia era un conflicte entre tribus urbanes i de violència juvenil. Segon, la gent no entenia que això podia arribar a ser un problema més gran, i ara, molts es pregunten com ha arribat Vox a les institucions.

L'antifeixisme ha de poder establir aliances amb agents com el PSOE, que ha aprovat la llei d'estrangeria, que obre centres d'interament d'estrangers (CIE) o que de vegades vota el mateix que Vox al Congrés?

A algú que reproduïx les polítiques que faria l'extrema dreta si governés, que manté la llei mordassa o que espia a la dissidència política, jo no li regalaré l'etiqueta d'antifeixista, perquè no se la mereix. El que seria una victòria és que hi hagués un consens de mínims en matèria de drets i llibertats, que siguin la base de qualsevol persona que es creu demòcrata. Òbviament, a un partit del sistema no el pots posar a la teua barricada, perquè forma part del problema, però la gent de base ha d'assumir que el perill no és només que hi hagi un partit d'extrema dreta a les institucions, sinó l'existència d'una estructura social on l'extrema dreta se sent forta.

Quin paper ha jugat l'aparell de l'Estat en l'ascens de l'extrema dreta?

L'extrema dreta mai ha suposat una amenaça per a l'estatu quo ni per a l'establishment, tot el contrari. Mai qüestiona l'estructura de l'Estat i tracta de fonamentar encara més els privilegis de classe, de raça, sexuals, etc. L'extrema dreta és una garantia de supervivència per al sistema, i en moments de crisi això és perfecte. Al PP i a

L'extrema dreta mai suposa una amenaça per a l'establishment, no qüestiona l'estructura de l'Estat i fonamenta els privilegis

la resta de la dreta els pot sortir un competidor, però la competència és en l'àmbit electoral, no política. Per al PSOE, l'extrema dreta suposa una fragmentació de la dreta i, per tant, en termes electorals, ja li va bé, no li suposa cap problema. Qui ho pateix és la societat, els col·lectius que són víctimes habituals dels seus discursos d'odi.

Per això la legislació en matèria de delictes d'odi els hauria de protegir, però veiem com l'extrema dreta ha trobat en els cossos policials i la Fiscalia uns aliats per reforçar la seva finalitat original.

L'estratègia de tots els privilegiats ha estat sempre la victimització, per així oposar-se a qualsevol avenç dels qui es troben en situacions de desigualtat. L'home que se sent amenaçat pel feminisme, els homosexuals que reclamen un dia del seu orgull, els castellanoparlants molestos perquè han de parlar en català, els rics enfadats perquè els apugen els impostos... presenten la lluita per la igualtat com una amenaça que tracten d'estendre a la resta de la societat. Quan la ultradreta aconsegueix el vot de les classes populars, no és perquè faci una aposta de canvi social en termes de classe, sinó perquè apel·la a altres identitats com la de l'home, l'espanyol, l'homosexual o l'emprenedor.

Quines respostes col·lectives creus que s'han d'articular des de l'antifeixisme?

L'antifeixisme ha de reivindicar que tenia raó. Si ja déiem fa trenta anys que tot això podia passar, s'ha de recordar. El repte és interpel·lar la resta de societat, fer pedagogia sense paternalismes, que la gent sàpiga que pot fer alguna cosa i que té l'opció de participar-hi des de múltiples fronts: fer feina de barri aturant desnonaments, creant xarxes comunitàries, treballant a les escoles o al sindicat, enfortint un dic de contenció que no deixi cap escletxa on pugui entrar l'extrema dreta. Hem de ser capaços de portar aquesta militància activa i quotidiana, de conèixer molt bé que és l'extrema dreta i com funciona. Te'ls esperes desfilitant vestits de nazis o bevent un *sol y sombra* al bar dient barbaritats, però no són només això. Han estudiat a les millors universitats, porten toga o uniforme de policia, ocupen llocs de responsabilitat a les estructures de l'estat i a les grans empreses i mitjans de comunicació, són omnipresents. Per tant, arreu on la gent tinga capacitat de dir o fer la seua per aturar-los, és on s'ha de sentir útil.

Més enllà de la legítima defensa, quins han de ser els límits de l'ús de la violència per combatre l'extrema dreta?

La violència ha de ser sempre l'últim recurs. Jo crec que la gent que té un projecte polític com el que defensa l'antifeixisme, de solidaritat i amb uns valors lligats als drets humans, és plenament conscient d'això. De vegades, no hi ha hagut una altra manera de frenar una sèrie d'individus que directament volien assassinar. Encara més quan la policia no només no feia res contra ells, sinó que anava contra tu. Això ha creat una cultura de la resistència i de l'autodefensa que des dels inicis marca aquesta sensació d'alerta constant i que en molts casos implica l'ús de la violència. També caldria analitzar el concepte de violència i quina és la que fa servir l'Estat, no només física sinó també estructural. L'antifeixisme s'organitza contra una sèrie de violències que no només mataven, sinó que formen part d'una estructura que condemna moltes persones a un patiment constant. Plantege una reflexió a escala humana: la violència implica patiment per a qui la rep i contradiccions per a qui l'executa, és traumàtica.

S'ha de respondre amb els mateixos mètodes que ells utilitzen?

Quants neonazis morts hi ha i quants morts hi ha en mans de neonazis? La diferència és molt gran i evident. Això també demostra una diferència de qualitat humana. Sempre hi ha hagut violència en la política i moltes vegades inclús ha aconseguit coses, però que haja de ser l'eina i que tot està justificat, jo crec que no.

Quin és l'aprenentatge més gran que t'emportes de tots aquests anys que relates al llibre?

Comprovar el que pensava, que he viscut i que he percebut sempre que he estat a prop dels moviments socials: hi ha un substrat en totes aquestes històries basat en la solidaritat, l'empatia, el respecte i el suport mutu, qüestions que per a mi són la base de qualsevol lluita. Ho resumiria amb la paraula *amor*. A les companyes, a causes que considere justes i a unes idees nobles. He entrevistat molta gent i he trobat la bondat com a nexa en comú. Aquests valors m'han convençut encara més. ●

con

Els processos participatius im poden arribar a ser transf

Un procediment millorable

Albert Recio

Vicepresident de la Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (FAVB)

En primer lloc, cal assenyalar que la introducció de processos participatius en els projectes públics va ser una exigència del moviment veïnal quan aquesta pràctica no existia en les administracions públiques. Com totes les bones idees abstractes, només quan es materialitzen es poden veure les seves limitacions. Avui, la participació formal està incorporada a les pràctiques públiques i estem en millors condicions d'avaluar les seves bondats i limitacions.

Entenem que propiciar la informació i la contrastació de punts de vista és bona. En aquest sentit, considerem que els esforços per fer que més persones prenguin part en la discussió dels projectes és oportuna. Com també és important tractar d'incorporar als processos col·lectius socials habitualment infrarepresentats.

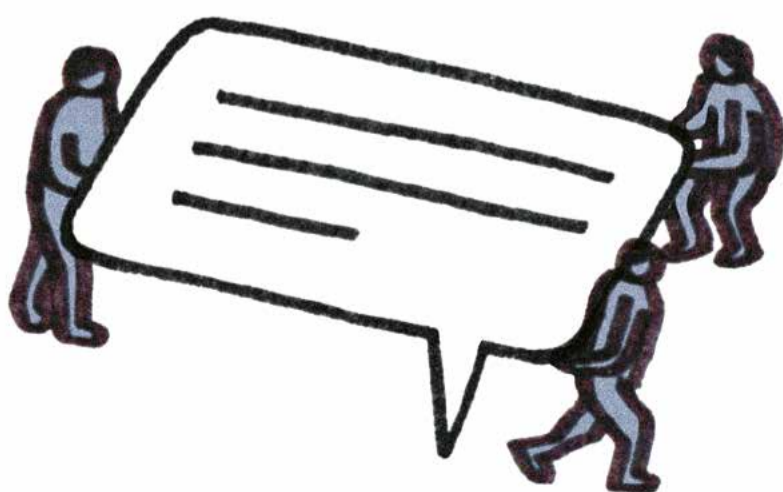
Però, tal com s'estan fent, els processos actuals tenen massa limitacions. Un bon procés participatiu ha de ser, fonamentalment, deliberatiu: avaluar els pros i contres dels projectes, buscar solucions adequades. I aquí sorgeixen els problemes. En primer lloc, es dona la mateixa importància a les individualitats que a les entitats organitzades. Sovint, aquestes últimes plantegen propostes que han estat amplament debatudes (en molts barris, fruit d'un treball en xarxa entre entitats i col·lectius i de debats on participa part del veïnat). El fet de situar aquestes propostes com una més, rebaixa el valor del mateix procés i frustra els treballs de llarga durada de les entitats. En segon lloc, els processos en els quals prima la votació (per exemple els pressupostos participatius) són encara menys deliberatius, i a més incorporen biaixos, pel fet que la participació digital acaba donant més pes a determinats grups d'edat i de posició sociocultural. En tercer lloc, es tendeix a propiciar la participació individual, puntual, poc comunicativa, per damunt del treball organitzat, continuat, reflexiu, que creiem bàsic per enfortir la gent sense poder.

Cal considerar, a més, que la participació "política" no forma part del model de vida dominant, centrat en el treball mercantil, les cures domèstiques i l'individualisme consumista. Per últim, constatar que sovint aquesta participació de baix nivell es confronta tant amb propostes elaborades per la mateixa administració, com en negociacions prèvies de la mateixa amb grups de poder econòmic que condicionen les polítiques públiques i el marc del debat.

Hi ha molt marge de millora dels processos participatius. Començant per la qualitat de la informació que es dona a la població. En segon lloc, canviant els dissenys dels processos, per exemple, iniciant els debats a partir de les propostes elaborades pels col·lectius organitzats, que ajudin a centrar els debats i reconeguin la feina feta. Incorporant mecanismes deliberatius previs als processos que incorporen votacions. També facilitant diverses formes de votació (digital, presencial) per possibilitar que tothom pugui realment participar. O fomentant l'organització autònoma de la gent.

Trencar hàbits de poca implicació pública de gran part de la població no es pot fer només per mitjà de la propaganda. La participació només és robusta si forma part de la vida quotidiana de la gent. Això implica un disseny institucional adequat del conjunt d'activitats socials: treball mercantil, cures i vida familiar, educació, lleure. Sense aquest disseny, la participació real sempre serà cosa d'una minoria social. I també és una qüestió de recursos: els activistes, la gent corrent, mai en té prou per fer front a l'enorme poder dels grans grups empresarials. Com s'ha vist amb la frustrada consulta de la gestió de l'aigua a Barcelona. Agbar ha aconseguit liquidar *de facto* un dret de consulta. I encara que la consulta s'hagués arribat a realitzar, els partidaris de la municipalització ens haguéssim enfrontat a una molt desigual campanya propagandística.

Per això considerem que el dret a participació està encara a les beceroles, que forma part d'una llarga lluita per la igualtat i la democràcia, i que cal superar el marc actual per fer-la més efectiva. ●

/ TÀNIA MANZANAL

trast

pulsats des de les institucions formadors a escala local?

Contra la fetitxització de la participació

Jose Mansilla
Antropòleg urbà

Ja fa alguns anys que la participació ha entrat a formar part de l'agenda política de les formacions d'esquerreres. Pertany, com altres conceptes i propostes, a allò que podíem anomenar *nous significants*, com *espai públic*, *sostenibilitat*, *resiliència*, etcètera. Elements que compten amb un registre de significats tan amplis que gairebé tothom els pot acceptar sense molta crítica. La participació, de fet, ha passat de ser considerada una metodologia a aparèixer com un objectiu per ella mateixa. Som d'esquerreres, progressistes o el que sigui, perquè fomentem la participació com forma màxima de democràcia i, per tant, entenent la democràcia com una fórmula política centrada, bàsicament, en una presa de decisions tant amplia com sigui possible. Altres elements constituents de la democràcia, com els aspectes relacionats amb la qüestió material, van passar a un segon pla ja fa unes dècades.

Sigui com sigui, la participació s'ha fet carn entre nosaltres i hem de parlar d'ella, sobretot d'aquells elements que la relacionen amb l'àmbit local, amb els aspectes de la *democràcia* municipal. El primer que hem de dir és que, amb l'experiència que tenim ara mateix i de forma més recent, la posada en marxa de processos participatius sembla que ha cercat més la connivència de la població amb una solució ja predissenyada per les administracions o les empreses -de vegades ambdues en coordinació- que no pas realment el fet de donar veu als afectats per aquesta solució. Això s'evidencia, entre d'altres, pel fet que perquè qualsevol dinàmica participativa sigui efectiva i real, s'hauria de

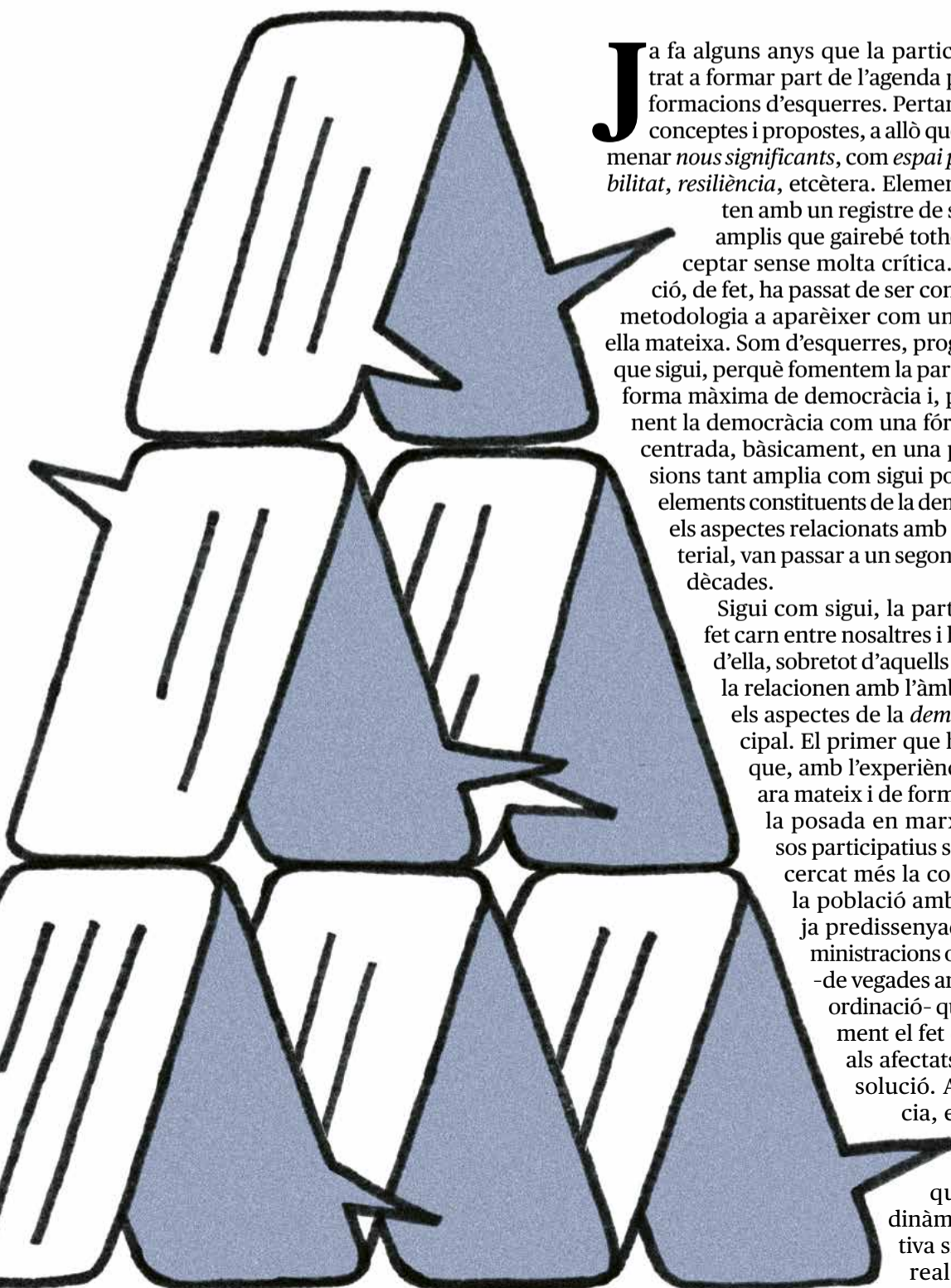
contemplar la possibilitat que la idea inicial plantejada no s'arribés a fer. És a dir, la manca realització de la iniciativa proposada, i això mai ocorre.

En segon lloc, els processos de participació no tenen, però, perquè ser més democràtics que altres processos d'elecció entre opcions. De fet, encara que sembli una cosa del passat i a superar, la democràcia representativa té alguns avantatges que hem de considerar. Un exemple d'això seria que tant la presència com la tasca duta a terme pels representants polítics ens permet superar factors com la manca, de vegades, de capacitat, aptitud, temps o disposició per participar per part de la població destinatària. Un procés participatiu ha de donar, necessàriament, un paper important als polítics que han estat elegits democràticament. La participació directa de la població no pot substituir la representació si es vol evitar la deslegitimació d'aquests polítics.

En tercer lloc, des d'un punt de vista d'esquerreres, un procés participatiu no pot ser la consecució d'un fi, és a dir, assolir un consens al voltant d'una proposta inicial. Ha de ser més aviat un trajecte. La utilitat d'un procés participatiu és la generació de consciència de grup, és a dir, d'identitat respecte al tema a decidir. Per això, els processos participatius han de ser presencials i comportar assemblees, debats, trobades i grups de discussió i s'han d'evitar, tant com sigui possible, les dinàmiques virtuals a les quals darrerament ens estan acostumant.

Finalment, hem de considerar que hi ha diferents nivells de participació: un podria ser la presa de decisions inicials, però un altre, més interessant i poc explorat, és el de la intervenció, és a dir, el desenvolupament de les accions finals. Els participants executant la decisió.

En definitiva, hem d'evitar caure en la fetitxització de la participació. És a dir, mostrar els processos participatius com l'últim bastió de les polítiques actuals. La democràcia participativa, per se, no té perquè tenir conseqüències positives per a les majories. I si es pretén que sigui així, ha d'estar ben dissenyada perquè no apareguin biaixos vinculats amb el gènere, l'edat, la classe o l'origen. ●

pàgina oberta

Quan el planeta se'ns va quedar curt

L'actual crisi energètica, del transport i els subministraments fa cinquanta anys que es podia vaticinar i s'ha silenciada perquè els amos dels diners no volien admetre que era impossible créixer per sempre en un planeta finit

Antonio Turiel

Investigador Científic del CSIC

D'ençà que va començar la pandèmia no han deixat de passar "coses rares" -és a dir, coses que se surten de "la normalitat". Primer de tot, la mateixa pandèmia. Una malaltia nova sorgida de la Xina que ens va obligar a parar-ho tot durant tres mesos i encara després anar al ralenti un any més. Quan semblava que la cosa començava a estabilitzar-se ("la nova normalitat", en deien aleshores), pam, un vaixell enorme es queda clavat al bell mig del canal de Suez, i la meitat de les mercaderies del món no poden circular durant dues setmanes. Després d'això, ens van dir, hi va haver "colls d'ampolla a la cadena de subministraments": l'enorme apetit global després de l'autoconfinament no podia ser satisfet tan de pressa, perquè engegar els motors de la màquina productiva mundial requeria temps. El transport es va encarir, les matèries primeres es van encarir, i faltava una mica de tot (o arribava tard).

A finals de l'any passat, any i mig després del començament oficial de la pandèmia, es va començar a dir una altra cosa: teníem una "crisi energètica". El preu del gas es començava a enfilars i amb ell el de l'electricitat, i també el dels combustibles, i es començava a parlar de coses impensables fa uns anys, com que hi podria haver una gran apagada a tota Europa. I no havíem superat encara tots aquests problemes que, de cop, aquest any, va Rússia i decideix envair Ucraïna, i ja tot se n'ha anat en orris: el preu de l'energia continua alt, l'oli de gira-sol escasseja, encara més el blat i altres cereals, i ara ja es comença a repetir la idea que anem a una crisi alimentària planetària mai vista, i cap al racionament de tot.

Aquest és el relat que fan la majoria dels mitjans de comunicació: una successió de fets fortuïts i desconnectats entre ells que de sobte ens han complicat la vida. Però tot-hom intueix que alguna cosa grossa està passant o s'està cuinant, encara que no es pugui concretar el què. No és cap coincidència que es pre-

sentin els problemes com si fossin fets aïllats. Perquè d'aquesta manera es pot vendre la il·lusió que les dificultats són conjunturals, desajustos temporals que aviat es resoldran. Això és important perquè no s'enfonsi la façana de "la normalitat".

Què pensaria la gent si sabés que en realitat tot el que ens està passant va ser predit fa cinquanta anys? Com es podria mantenir la calma si s'expliqués que fa mig segle uns científics del prestigiós Institut Tecnològic de Massachusetts van predir que, sense canvis radicals de la societat, durant el segle XXI la nostra civilització estaria abocada al desastre, al col·lapse?

Quan Donella Meadows, Dennis Meadows i Jorgen Randers van publicar aquell informe, amb el clarivident títol de "Els límits del creixement", tota la maquinària propagandística del món econòmic es va posar en marxa per tal d'intentar desacreditar tant l'estudi com els científics que l'havien escrit (cosa a la qual per desgràcia estem acostumats, amb experiències pròpies). Van agafar dades fora de context i van tergiversar el seu contingut, van presentar troballes i avenços científics com a demostració que l'informe estava malament, i finalment el van condemnar a l'ostracisme com "una predicció fallida més".

Desafortunadament, no va ser una predicció fallida sinó una increïblement acurada. L'any 2005, la producció de petroli cru convencional

va tocar sostre: mai més ha superat aquell valor i ara comença a davallar amb força. Tots els altres hidrocarburs "no convencionals" que es van introduir per intentar compensar la falta de cru s'han mostrat limitats i massa cars. L'any 2014, les petroleres van començar a reduir la seva inversió, en veure que la majoria dels jaciments que quedaven no eren rendibles. El novembre de 2018, el conjunt de tots els petroli (convencionals i no convencionals) van tocar sostre. Quan escric això, la producció total de petroli mundial ha caigut ja un 4% respecte als màxims de 2018, i acabarà l'any al voltant del 7% per sota. L'Agència Internacional de l'Energia avisa, des del 2018, que sense inversió podria caure fins a un 50% l'any 2025. Pitjor encara, el dièsel és més difícil de refinar a partir del que ens queda, i la seva producció ha caigut més de pressa, un 15%. Sense dièsel, paren les mines i s'encareix el transport, fent escassejar tota mena de matèries primeres, dels xips al plàstic, de l'alumini al paper. Al mateix temps, carbó, urani i gas natural també estan en davallada. A més, les renovables que haurien de venir al nostre rescat, resulta que necessiten quantitats ingents de materials, ara tan escassos i cars que instal·lar renovables deixarà aviat, no de ser rendible, sinó tan sols viable.

El món se'ns ha quedat curt, però això no és en realitat cap sorpresa. Fa cinquanta anys que sabíem que ens passaria. Durant cinquanta anys hem mantingut un sistema econò-

mic suïcida perquè, simplement, els amos dels diners no volien sentir que calia frenar, que era impossible créixer per sempre a un planeta finit.

El món se'ns ha quedat curt, sí, però no per falta de recursos, sinó per excés d'avarícia d'uns pocs. Un altre món és possible, una altra manera de fer podria cobrir les necessitats reals de la població sense aquest malbaratament absurd. Però només podrem fer-ho si primer superem aquesta malaltia mental que anomenem capitalisme. ●

L'any 2005, la producció mundial de cru va tocar sostre. Des de llavors, davalla amb força

/ NÚRIA CURCOLL

Cardedeu
Vital és un
projecte de
voluntariat per
acompanyar
persones
grans per mitjà de
passejades
en tricicle
/ ANNA MAS

Receptes comunitàries contra la **pandèmia** de la soledat

Moltes persones d'edats diverses viuen un desajust entre la quantitat i la qualitat de relacions que desitgen i les que tenen. Per pal·liar-ho, alguns barris i ciutats busquen recosir el teixit veïnal

Esther Bermejo

Ni és nou ni passa només aquí. El sentiment de soledat ha fet córrer rius de tinta i ha protagonitzat cançons i poemes des que el món és món, però ha estat en els darrers anys que alguns estudis han posat xifres a la magnitud d'un fenomen global molt lligat al procés de modernitat. L'Organització Mundial de la Salut qualifica ja la soledat de "pandèmia" i un estudi de la Comissió Europea

de 2018 equipara el risc de mortalitat causada per aquesta amb el de morir per obesitat o per tabaquisme. Les conseqüències, però, van més enllà de la salut i del benestar individual i afecten la cohesió social.

Al Regne Unit, des de 2018, i al Japó, des de 2021, ja disposen d'un ministeri dedicat a combatre la situació de desemparament que afecta un percentatge important de la població. Encara lluny d'aquestes iniciatives pioneres, Barcelona ha estat la

primera ciutat dels Països Catalans a engegar una estratègia municipal contra la soledat. Amb un horitzó de treball de deu anys, l'Ajuntament pretén sensibilitzar la població i desplegar serveis per prevenir i atendre les situacions d'aïllament social, però també adaptar la ciutat, els seus espais comunitaris i l'organització municipal per fer front a aquest repte.

Per la seva banda, a la ciutat de València, s'ha engegat un projecte pilot de xarxa comunitària contra la »

Mural intergeneracional que es va dibuixar en la presentació de Vincles, la Xarxa contra la solitud de Benimaclet / LUCAS GUERRA

» soledat no desitjada al barri de Benimaclet. Sota el nom de Vincles, ha estat impulsada per Las Naves -un centre municipal d'innovació social i urbana- i ha comptat amb múltiples complicitats sobre el terreny. Entre aquestes, la de La Dula, una cooperativa especialitzada en la generació de processos d'acció comunitària que s'ha encarregat de desenvolupar les metodologies participatives i de formar les actores implicades en la xarxa. L'elecció de Benimaclet per al desplegament d'aquesta iniciativa, que es vol replicar a altres barris, no ha estat casual. "De manera incipient i poc sistemàtica, l'Assemblea feminista, l'Associació de Veïns i Veïnes i el centre de salut ja havien estat fent alguns acompanyaments i treballant la sensibilització al voltant de la soledat no desitjada. És a dir, hi havia una preocupació latent en el barri", explica Lluís Benlloch, tècnic de La Dula. Això, afegeix, permet que la institució agafi un rol que no és el de líder d'un procés comunitari,

sinó el d'acompanyament i suport a iniciatives preexistents.

Diversitat i intergeneracionalitat Vincles, que es va presentar oficialment el 30 d'abril, a banda de donar suport a les activitats que fan les entitats integrants de la xarxa, ja n'ha engegat tres de pròpies: els "cafenets", que són trobades setmanals per compartir una estona; un taller de ganxet, en què participa una escola del barri, i les passejades en grup. La xarxa disposa d'una comissió de benvinguda que inclou un espai tècnic on es reuneixen Serveis Socials, centres de salut i algunes associacions per compartir coneixements. "S'hi està generant com una xarxa de suport, perquè sorgeixen molts dubtes, però també grans debats", explica Mireia López, tècnica de La Dula, la qual atribueix aquestes discussions precisament a la confluència de perfils ben diversos, "des de persones que provenen d'espais molt autònoms fins a d'altres que venen de les parròquies".

La xarxa Vincles, a Benimaclet (València) organitza "cafenets", tallers de ganxet i passejades en grup

A la comissió de benvinguda hi ha també el que anomenen "l'ligams veïnals", veïnes que fan de pont entre les persones en situació de soledat i l'activitat associativa o pública. "La xarxa està oberta al veïnat en general, tot i que sabem que hi ha col·lectius preferencials, perquè són els que més pateixen la soledat, com la gent gran, les persones migrades, les adolescents o les mares i pares en situació de primera criança, sobretot si són novingudes al barri", explica Benlloch, que admet que, malgrat aquest enfocament, les primeres persones d'acostar-s'hi han estat les ancianes i les que estan a prop de la jubilació.

Tot i que cada cop hi ha més evidències que no és la gent gran la que més soledat pateix i s'està obrint la mirada d'algunes intervencions comunitàries, encara és aquest col·lectiu el que concentra més atenció. A Cardedeu, a l'abril va començar a rodar En bici sense edat, una proposta que ja existeix a diferents municipis catalans i que vol apropar a les per-

sones grans o amb mobilitat reduïda el plaer de passejar en tricicle gràcies al pedaleig d'una voluntària.

Acompanyament de doble sentit "El més interessant d'aquest projecte és que, a través de la bicicleta, hem arribat a la qüestió de la soledat no desitjada, en el qual no ens havíem plantejat intervenir", reconeix

Maria Vidal, membre de Cardedeu Vital. La seva entitat, de caràcter ambientalista i focalitzada en la promoció de la mobilitat sostenible, ha dissenyat la iniciativa amb el suport de l'Ajuntament. En uns mesos, ha creat una borsa amb una vintena de voluntàries i les ha format per poder oferir un acompanyament adequat. Ja compta amb una quinzena d'usuàries, que provenen d'un centre de dia per a gent gran. Aviat començarà a treballar també amb una residència i, més endavant, hi ha la voluntat d'accedir a persones grans que viuen soles.

Vidal considera que és tot un repte per a algunes d'aquestes usuàries posar-se en mans de desconegudes,

El programa Antenes al Prat de Llobregat ha ampliat la seva activitat a gent de totes les edats i a les que no viuen soles

però explica que també n'hi ha que "s'hi han llençat de cap i estan molt emocionades". Explica també que, tot i que es mostren molt agraïdes, el passeig acaba sent més un regal per a les que pedalen que per a les que són acompanyades i que s'han adonat que s'està combatent també la soledat no volguda de les persones voluntàries. "Tot això -afirma Vidal- ens està fent replantejar-nos com ens comuniquem, perquè de vegades sembla que siguem una ONG que ofereix ajuda, quan en realitat hi ha una relació d'intercanvi".

Una xarxa de detecció

Al Prat de Llobregat (el Baix Llobregat), el programa Antenes va revisar la mirada de la seva intervenció contra la soledat l'any 2018. El Departament d'Acció Social i Comunitària de l'Ajuntament havia posat en marxa la iniciativa uns anys abans amb el suport d'algunes entitats socials. La missió era detectar, mitjançant el cens, persones majors de 80 anys que visquessin soles i oferir-los algun tipus d'acompanyament mitjançant una voluntària. En un moment de decreixement del voluntariat, va incorporar-hi l'entitat Grups associats pel treball social, cultural, comunitari i ambiental (GATS) amb l'encàrrec de codissenyar i dinamitzar el projecte. A partir d'aquell moment, es va ampliar l'actuació cap a persones adultes de qualsevol edat i que no necessàriament visquessin soles, però que sí que se sentissin soles o es trobessin en alguna situació de fragilitat emocional. Es van fer campanyes de difusió i s'ha aconseguit ampliar la borsa de voluntariat, però també s'ha reforçat el vessant comunitari de la intervenció.

"Imbricades en l'estratègia de salut mental i comunitària de la ciutat, fem xarxa amb els serveis de salut i els centres cívics", explica Carme Pardo, membre de GATS i coordinadora del programa Antenes. Aquests espais actuen com a identificadors de persones en situació de soledat i fan de vincle entre elles i el projecte. Ja s'ha fet una campanya per implicar les farmàcies en aquesta detecció i la voluntat és fer-ne més per aconseguir la complicitat de la resta de comerços. Més enllà dels acompanyaments individuals mitjançant el voluntariat, l'entitat organitza activitats grupals, com tallers o sortides a esdeveniments culturals, amb què es creen espais més relacionals i oberts. Segons Pardo, cal restablir els vincles que existien abans i el bon veïnatge. "Vivim en comunitats, però cadascú a la seva cel·la. El repte és que tothom es posi unes ulleres que ens permetin, amb respecte i sensibilitat, interessar-nos pels altres", apunta la coordinadora d'Antenes. ●

Soledat juvenil fora de la pantalla

"Alguns estudis recents mostren que hi ha una proporció més gran de gent jove que de gent gran que se sent sola, i aquí és quan ens hem de plantejar com a societat que alguna cosa està passant", alerta Pere Soler, investigador de Liberi, un grup de recerca en infància, joventut i comunitat de la Universitat de Girona. Des de la comprensió de la soledat com a vivència subjectiva, assegura que està molt estesa la imatge que les joves han de sortir de festa, han de ser les més actives, les que tenen més amigats i les que aconsegueixen més "m'agrada" a les xarxes socials, però la realitat és que n'hi ha moltes que no encaixen amb aquesta idea i "això ho viuen malament, perquè la pressió social els genera la

sensació que no estan fent el que és esperable".

L'investigador lamenta que la soledat s'hagi abordat tradicionalment només des de la psicologia i no com a fenomen social i que, a més, no s'hagi tingut en compte el jovent, quan la joventut és una etapa de transició en què conflueixen més factors de risc. Com a coautor de la "Guia per a la prevenció, detecció i acompanyament d'adolescents i joves en situació de soledat", impulsada per l'Ajuntament de Barcelona, assegura que hi ha molta feina a fer des de l'àmbit comunitari i de serveis públics per prevenir situacions que es poden complicar més en el futur i per facilitar les relacions i la creació de xarxes en aquest col·lectiu.

Cardedeu Vital ha creat un grup de voluntàries per poder oferir un acompanyament adequat a les persones grans / ANNA MAS

Tomb històric al nord d'Irlanda amb el triomf del Sinn Féin

La victòria de la formació republicana en els comicis del Parlament de Stormont beneeix la seva aposta per postular-se com un partit de gestió i amb un relat amb accent social, aparcant la carpeta de la reunificació

Eudald Vilamajó

A principis de maig es van celebrar les eleccions per la renovació de Stormont, el Parlament que acull l'assemblea legislativa del nord d'Irlanda, territori sota control de la Gran Bretanya. El triomf del Sinn Féin ha suposat un tomb històric. Per primera vegada, un partit republicà favorable a la reunificació política de l'illa s'imposava en els comicis, superava l'unionisme britànic i es perfilava com a primera força en una regió autònoma creada fa un segle per mantenir i blindar l'hegemonia protestant.

La victòria a les urnes de la formació -antigament vinculada al grup armat IRA- és una anomalia, però també evidencia l'assimilació del partit en l' statu quo construït després dels acords de pau de Divendres Sant de 1998. A més, marca un altre punt d'inflexió: per primera vegada en 104 anys, el republicanisme és majoritari a tota l'illa.

La partició d'Irlanda fa poc més de cent anys va ser una aposta britànica per assegurar-se el manteniment del control sobre tot el territori. El nord era el seu motor econòmic i la zona més industrial. Durant segles, s'hi va establir població d'origen britànic, que va esdevenir majoria per sobre de la comunitat catòlica d'ascendència irlandesa autòctona, històricament discriminada.

Això havia impedit que fins avui hi hagués una majoria nacionalista al territori britànic d'Irlanda del Nord. En el passat, el sistema electoral també havia afavorit les classes benestants protestants i als sectors favorables a la unitat amb el Regne Unit. De fet, fins als anys setanta no es va establir un sistema de vot universal i, malgrat això, la població nacionalista va continuar infrarepresentada. A partir dels acords de pau de 1998, aquesta infrarepresentació es va anar reduint, encara que no del tot.

Per què guanya el Sinn Féin?

En les darreres dècades, el Sinn Féin s'ha presentat com un partit normalitzat en el sistema. Les generacions que no van viure la duresa dels *Troubles* -el conflicte armat que es va estendre entre el 1968 i el 1998- no es veuen interpellades pels mateixos codis que les precedents. El republicanisme ha fet una lectura concisa d'aquesta realitat de canvi de cicle polític, cosa que li ha permès consolidar-se fins a convertir-se en la primera força.

Des del pas al costat que va fer el seu carismàtic líder, Gerry Adams -encara molt associat al llegat de l'IRA- el partit ha captat la necessitat d'emprendre noves formes de fer política. A les eleccions de l'any 2020 a la República d'Irlanda, la formació substituïa un lideratge de caràcter personalista per un de més col·lectiu, fent valdre figures vinculades a causes socials i a lluites comunitàries. Durant la campanya electoral, també deixava en segon pla la demanda històrica de la reunificació d'Irlanda, un element que encara defensa formalment, però que és menys present en la retòrica diària. Al nord d'Irlanda, el Sinn Féin també es va centrar en qüestions socials en els recents comicis, i va expressar en més d'una ocasió que, malgrat la seva aposta per reunificar l'illa, no veia necessari parlar-ne constantment.

A partir dels acords de pau, el Sinn Féin ja no podia viure del llegat de l'IRA ni de reivindicar la millora de les condicions de vida de la comunitat catòlica, que a poc a poc es va anar introduint en un mercat laboral del qual havia estat marginada, més per la necessitat de reactivar l'activitat econòmica que no pas per una aposta política real que posés els sectors populars i els seus interessos al centre.

La incertesa arran del Brexit va provocar que el Sinn Féin accentués el perfil de bon gestor -des de

---

Les eleccions de maig, sumades a les de l'any 2020 a la República d'Irlanda, han convertit el Sinn Féin en el partit majoritari a tota l'illa per primer cop en la història

La vicepresidenta del Sinn Féin, Michelle O'Neill (al centre) celebra a Magherafelt (nord d'Irlanda) amb membres del seu equip la victòria del partit a les eleccions del mes de maig

2007 ha ocupat posicions de poder en els diferents governs nord-irlandesos, juntament amb el Partit Unionista Democràtic (DUP)- i es postulés com a referent del vot útil d'esquerres. La seva meta era evitar que el seu recent pas pel govern i el flirteig amb polítiques neoliberals que ha comportat li passessin factura, intentant preservar l'aliança i la predisposició a cooperar amb elits i poders fàctics.

Els acords de Divendres Sant imposaven una fórmula de govern al territori amb un ministre principal corresponent a la llista més votada i un viceprimer ministre per a la segona amb més vots, el que ha forçat una cohabitació complexa entre els principals referents de l'unionisme britànic i el republicanisme irlandès, marcada per constants trencaments i lapses amb l'autonomia bloquejada per la manca d'entesa. La darrera, el juny de l'any passat, quan la coalició es va tornar a trencar a causa de la crisi per la sortida del Regne Unit de la UE, una fractura la responsabilitat del qual el Sinn Féin ha sabut atribuir al DUP i al rebuig d'aquest partit al protocol d'Irlanda del Nord. Aquest mecanisme -fruit dels acords del Brexit- pretén mantenir una frontera laxa amb la república irlandesa per evitar una barrera física entre territoris i mantenir el nord en el mercat únic europeu. Això fa que els controls duaners de mercaderies procedents del Regne Unit es facin als ports del nord d'Irlanda, cosa que genera un gran rebuig entre els partits unionistes i particularment entre les comunitats de tradició lleialista d'extrema dreta.

Crisi unionista

Tanmateix, el triomf del republicanisme no implica que la situació política del nord hagi canviat radicalment. No hi va haver un gran trasbalsament de vots entre partits de tradició unionista o nacionalista, sinó més aviat una fragmentació del vot protestant. Històricament, el seu electorat tenia

---

Cada cop hi ha més veus crítiques amb el pragmatisme del partit des de moviments socials, grups en defensa de la llengua irlandesa i del dret a l'autodeterminació

un lideratge clar de línia conservadora i de retòrica supremacista centralitzat en el DUP.

Aquest partit, antic garant de l'estatu quo i de la xarxa clientelar que sostenia els privilegis de la comunitat protestant, s'ha vist desgastat amb el Brexit. També ha passat a ser considerat culpable del bloqueig i incapaç de sostenir un govern. Això ha fet que perdés força davant d'una nova formació més moderada i de caràcter liberal, el Partit de l'Aliança d'Irlanda del Nord (AP), que ha rebut el suport de certes elits i és favorable al protocol d'Irlanda del Nord.

En aquest context, el Sinn Féin ha sabut jugar millor la seva estratègia electoral i s'ha inserit en el terreny de debat propi del sector unionista, a on les coses han canviat per deixar pas a noves forces. Això no obstant, el DUP encara és el primer partit entre l'unionisme protestant, i la llei estableix que s'ha de formar un govern compartit entre el primer partit nacionalista i unionista. Igual que en

el passat, el Sinn Féin i el DUP es veuen obligats a posar-se d'acord per formar l'executiu, una tasca molt complicada en la situació actual.

La condició del DUP per acceptar que el Sinn Féin ocupi la posició capdavantera en el govern és que s'avingui a anul·lar el protocol d'Irlanda del Nord i a crear una frontera dura amb la república, una petició que no és acceptable pels republicans.

Cap a on va el republicanisme?

El partit ja ha fet moltes renúncies. Va quedar fora del govern de la República d'Irlanda, malgrat haver-hi guanyat les eleccions. A més, després d'haver fet un procés d'assimilació en el si dels dos estats, tampoc està clar que pugui tirar endavant amb el seu objectiu clàssic de la reunificació.

Ara es troba en una cruïlla a on ha de decidir entre plantar-se o optar per conformar un govern al nord a qualsevol preu. Les elits i països com els Estats Units ja s'han afanyat a demanar la formació d'un executiu tan aviat com sigui possible, però això no resoldrà els dubtes en el marc del republicanisme.

Fa temps que hi ha crítiques a les polítiques del partit des que va assumir responsabilitats de poder. Aquestes creixen i ja no són de grups dissidents que s'han organitzat al marge en escissions armades, ni de partits situats a la seva esquerra, sinó que es troben dins de la mateixa organització, a on fins fa poc tothom tancava files. Les crítiques també són punyents des dels moviments socials, grups en defensa de la llengua irlandesa o sectors independents que promouen campanyes per un referèndum d'autodeterminació.

En aquesta situació, el Sinn Féin no només ha de decidir quins límits posa per estar al govern, sinó que també ha de triar si estar al costat de les que volen construir una república socialista irlandesa o acabar completament assimilada a l'estatu quo i als interessos de les elits econòmiques. ●

Grans resistents

En algunes regions d'Itàlia es recuperen varietats de blat locals que responen als reptes climàtics, garanteixen la sobirania alimentària i són una alternativa a la dependència de les importacions d'Ucraïna i Rússia

Sara Manisera i Arianna Poletti
(Col·lectiu FADA)

Quan Antonio Pellegrino va decidir tornar al seu poble natal per a sembrar *Ianculidda* i *Russulidda*, varietats de blat locals gairebé desaparegudes, tothom li va dir que amb aquella agricultura antiga no es guanyaria la vida. Havien passat uns pocs anys des del G8 de Gènova del 2001 i ell, que hi havia participat com a estudiant, ja s'havia començat a fer algunes preguntes sobre el prodigiós miracle de la globalització. Pellegrino va créixer a Caselle a Pittari, un petit poble de la Campània situat en un penya-segat del parc nacional de Cilento, l'Alburni i la Vall de Diano. Des de petit s'havia acostumat a l'olor del pa acabat de fer i als forns fumejants de llenya. A Caselle in Pittari, de fet, feia segles que es conreava blat, i cada any els pagesos seleccionaven les varietats més boniques per a l'any següent, però vivien i treballaven en condicions miserables. Durant les dècades de 1950 i 1960, l'arribada de varietats híbrides modernes més productives i dels fertilitzants químics va marcar un canvi radical en la vida d'aquells agricultors. Tothom va començar a gaudir d'una certa abundància i van enviar la seva descendència a la universitat. Pellegrino era fill d'aquella generació, que havia sortit de la misèria i la fatiga. Però quan estudiava a San Gimignano, va començar a fer-se preguntes sobre l'alimentació, la globalització i la creixent dependència internacional de matèries primeres com el blat.

Vint anys després, totes aquestes preguntes s'han fet realitat. La pandèmia, primer, i la guerra en curs a Ucraïna, més endavant, estan demostrant la vulnerabilitat de les cadenes de subministrament globals. Béns de primera necessitat, com l'energia o el blat, escassegen cada cop més. Hi ha, tanmateix, associacions i cooperatives que fa anys que intenten construir cadenes de subministrament curtes i de proximitat, que respectin el medi ambient i les persones que hi treballen.

L'any 2004, amb un grup d'amics, Antonio Pellegrino va decidir tornar al sud i comença a sembrar blat. "Sentíem la necessitat de tornar a menjar el nostre pa i, a la vegada, de redescobrir un patrimoni cultural que s'estava perdent -assegura. Per això, amb la primera sembra, vam donar

vida al Palio del Grano, un concurs de sega, una festa popular que gira al voltant dels grans". Han passat divuit anys des de llavors i d'aquell grup d'amics una mica *friquis* ha nascut la cooperativa social Monte Frumentario - Terra di Resilienza. Una xarxa d'empreses i persones que, des de la selecció de llavors fins a l'elaboració de farina, pasta i pa, ha construït una cadena de producció curta i de proximitat que s'ocupa del conreu dels cereals, que defineixen com "els grans del futur". Grans de blat cultivats sense adobs químics que s'adapten any rere any al context, al sòl i al clima. I que garanteixen la sobirania alimentària i la biodiversitat.

Tazio Recchia, un home d'uns cinquanta anys, d'ulls blaus i maneres amables, explica per què aquest treball de foment de la biodiversitat és tan important per al futur dels aliments i per fer front a la crisi climàtica. Recchia és el director de la Xarxa de Llavors Rurals, membre de la cooperativa Monte Frumentario - Terra di Resilienza i un profund coneixedor de les llavors, les plantes i la natura. "Algunes d'aquestes llavors provenen d'aquella part de Síria que es troba a la Creixent Fèrtil, entre Jordània i el nord-est de l'Iraq, on van néixer les primeres civilitzacions i l'agricultura", explica. "Són mesclades complexes que han estat elaborades per genetistes i científics com

Salvatore Ceccarelli i Stefania Grando, que van tenir la intuïció de teoritzar i posar en pràctica la millora genètica participativa". La millora genètica participativa feta al camp juntament amb la pagesia és un tipus de millora capaç d'augmentar la producció agrícola de les petites explotacions a la vegada que l'agrobiodiversitat.

Per què és important? Perquè en un context cada cop més incert necessitem plantes capaces de tolerar temperatures i condicions diferents de les actuals. Les mesclades de poblacions evolutives, obtingudes amb millora genètica participativa, contenen diversitat: algunes són altes i d'altres baixes, algunes resistents a la sequera i d'altres a les pluges abundants. Pujant o baixant a diferents altures resistiran millor els atacs externs. Per exemple, les varietats que pateixen més amb la sequera produiran menys enfront de les varietats més resistents, i en el moment de la collita de llavors per a l'any següent, ja s'haurà adaptat a aquesta condició climàtica. La millora genètica practicada al laboratori per centres d'investigació o multinacionals de llavors -com Bayer-Monsanto, Corteva, ChemChina i BASF, que controlen més del 60% del mercat de llavors- ha tingut com a objectiu gairebé exclusiu augmentar la productivitat, la resistència a les malalties i la uniformització dels cultius.

Aquestes lògiques purament econòmiques i de mercat han fet que l'agricultura sigui cada cop més industrial, basada en el monocultiu i l'ús d'adobs químics que assegurin la maximització de la producció. Països amb grans extensions com el Canadà, o les regions del mar Negre entre Rússia i Ucraïna, històricament aptes per als cereals, s'han consolidat de fet com a productors de blat i blat de moro a escala mundial. Si és cert, com sostenen molts professionals del sector, que la producció a gran escala ha permès oferir grans quantitats d'aliments a una població mundial en creixement, cada cop és més evident que aquesta agricultura té uns costos socials i ambientals enormes, en termes de sòl, aire i salut, que no es calculen i han provocat una pèrdua enorme de biodiversitat pel que fa a les llavors i de pràctiques agrícoles centenàries. "Una farina feta amb glifosat, importada del Canadà o d'Ucraïna, no pot costar cinquanta cèntims. Hauríem d'agafar

---

La cooperativa Monte Frumentario ha construït una xarxa de projectes d'elaboració de farina, pasta i pa a partir de produccions de cereals curtes i de proximitat

aquest valor i calcular les externalitats negatives, per exemple, els costos de la contaminació o els costos sanitaris associats a l'augment de diabètics, que recauen sobre la comunitat i sobre el servei nacional de salut", afirma Michele Sica, un altre membre de la cooperativa Monte Frumentario.

Blat ferit de guerra

Mai com fins ara s'havia parlat tant de blat. El conflicte en curs a Ucraïna i les sancions a Rússia estan demostrant com d'extremadament volàtil és aquest sistema de dependència de les matèries primeres importades, com ara el gas, el blat i els fertilitzants químics. En poques setmanes, s'ha trencat la cadena d'interdependència econòmica entre països, fent aflorar totes les contradiccions que poden agreujar les crisis anteriors als països més vulnerables. Tal com explica Eugenio Dacrema, analista econòmic del Programa Mundial d'Aliments, "el risc és que en pocs mesos cessi la producció de dos dels exportadors de cereals més importants del món. Ucraïna i Rússia exporten al voltant del 30% del subministrament mundial de blat. Al mateix temps, un acusat creixement dels preus dels fertilitzants podria provocar un menor

El canvi de model productiu global amb la puixança del cereal canadenc, rus, o ucraïnès va coincidir amb la implantació de fertilitzants com el nitrat d'antimoni

ús d'aquests i afectar negativament els rendiments de la propera collita -assenyala Dacrema-, i això podria repercutir de manera particular als països més pobres, on el preu de les matèries primeres es reflecteix d'una manera més incisiva en els preus al consumidor". Si Itàlia, per exemple, importa al voltant del 3% del blat tou i dur d'Ucraïna, països com Egipte, Algèria, el Líban o Tunísia corren el risc de trobar-se a la vora d'una crisi alimentària.

Durant segles, regions com Sicília, la Campània, la Pulla, Tunísia o Formentera -el seu nom deriva del llatí *frumento*, és a dir, blat- s'han considerat el graner de la Mediterrània. El canvi de model productiu global amb la puixança del cereal originari de llocs com el Canadà, Rússia i Ucraïna, que va reduir els preus i maximitzar les quantitats, va coincidir amb la comercialització dels fertilitzants de nitrat d'amoni. No és casualitat que una varietat de blat, la valenta, anomenada així en homenatge als soldats de la Primera Guerra Mundial, es va desenvolupar gràcies a l'ús del nitrat d'amoni, utilitzat per Alemanya com a component d'artefactes explosius. Durant la guerra, es van adonar que aquest nitrat alliberava nitrogen al sòl, fent les plantes més vigoroses. Així, les indústries bèl·liques es van reconvertir després de la guerra per a produir fertilitzants per a l'agricultura industrial. Encara avui, el nitrat d'amoni és un dels components principals dels fertilitzants químics, exactament el que Rússia va deixar d'exportar el mes de febrer. Com diu Pellegrino, "el blat i la guerra sempre han estat a prop i aquesta història ens demostra una vegada més que és urgent tornar a menjar el nostre pa". ●

LA GUERRA INTERIORITZADA

Tres mesos després de l'inici de la invasió d'Ucraïna, ens hem acostumat fins a la indiferència a un conflicte del qual no es veu el final

L'anàlisi de Santiago Alba Rico

Escriptor i filòsof

El 29 d'abril, Ruth Ferrero, coneguda acadèmica especialista en l'Europa de l'Est, publicava un article sobre la invasió d'Ucraïna, "Guerra curta, guerra llarga", en el qual explicava que cap de les dues opcions solucionària el conflicte. Una guerra curta, en tot cas, ja no és possible, i les conseqüències de la seva prolongació són molt evidents. A part del creixent nombre de persones mortes i refugiades, podem enumerar alguns dels perills que s'hi associen: el risc d'una escalada armamentística amb implicació d'altres actors, la possibilitat d'un "accident", fins i tot nuclear, en un context de violència militar i fragilitat geopolítica, la divisió de la Unió Europea i la seva dependència redoblada respecte a l'OTAN i als EUA, les crisis energètica i alimentària i l'agreujament del canvi climàtic.

Qui és el responsable d'aquesta prolongació? Per a un sector de l'esquerra, les suspicàcies de la qual mai van més enllà de l'OTAN, els EUA tindrien el pla d'afeblir Rússia i provocar un canvi de règim. Per a altres analistes, més atents a les ambicions de Putin pel que fa al seu *pati de darrere*, seria més aviat l'autòcrata rus l'interessat a desgastar i dividir Europa, ara que ha hagut de renunciar al seu propòsit inicial de controlar Kíiv. Probablement, les dues interpretacions tenen fonament. Al contrari del que pretenen alguns antiimperialistes sumaríssims, aquesta mai va ser una guerra per delegació entre els EUA i Rússia. Ucraïna i els ucraïnesos existeixen, tenen dret a triar les seves aliances i han estat víctimes de l'acció criminal d'una Rússia que, com diu Jesús Núñez, "no ha

---

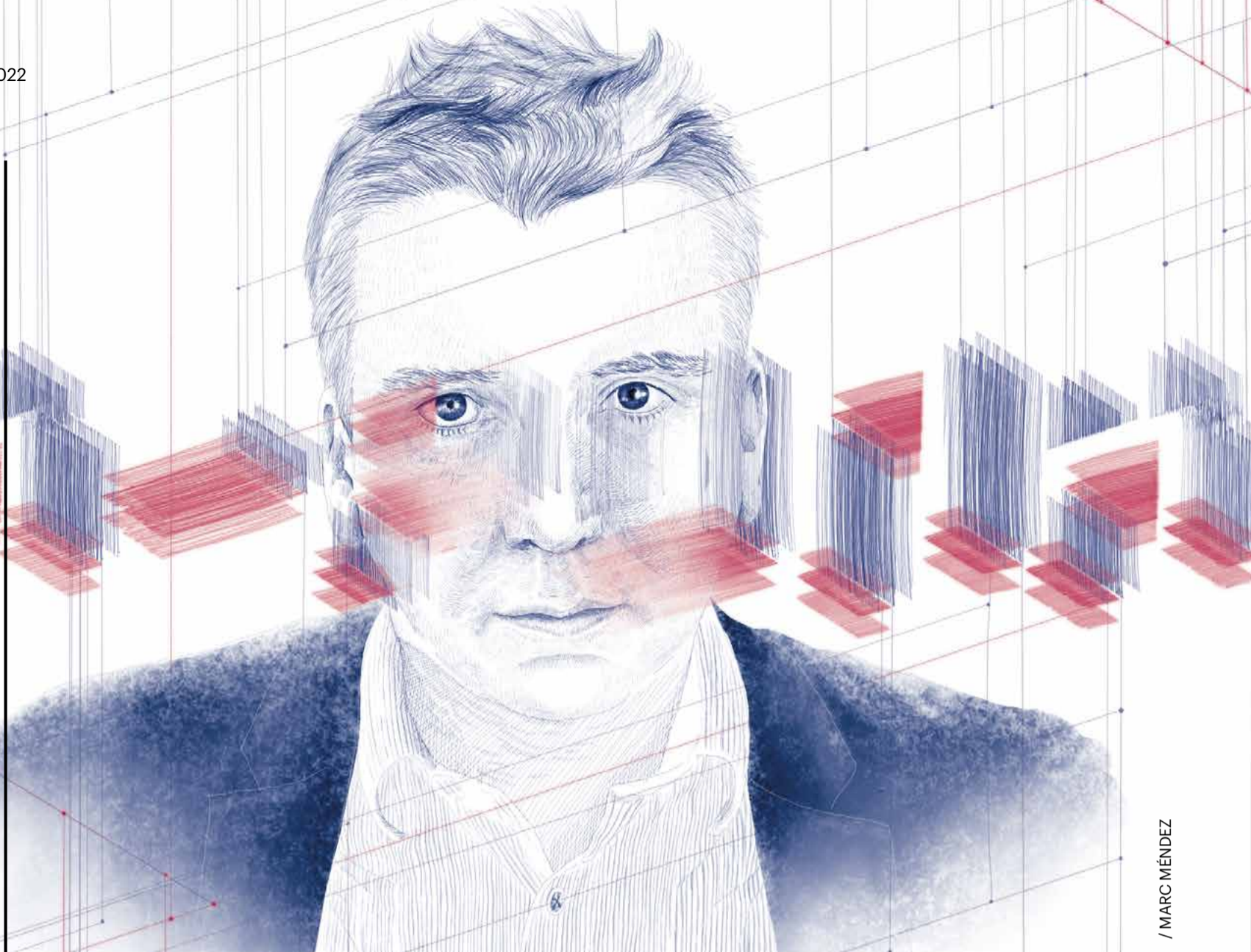
L'excitació bel·licista inicial està donant pas a una indiferència encara encara més perillosa

aconseguit atreure amistosament cap veí a la seva òrbita des del final de la guerra freda". Ara bé, és veritat que Washington aprofita l'oportunitat que li brinda l'abús imperialista de Putin per a ressuscitar l'OTAN, declarada fins fa poc "en mort cerebral", i lligar curt una UE desunida que, en tot cas, no deixa de buscar la seva pròpia definició geopolítica. Rússia, per la seva banda, condemnada a una fugida cap endavant per la seva pròpia irresponsabilitat destructiva, mobilitza tots els seus recursos -militars, econòmics i propagandístics- per afeblir Europa: aquesta Europa decadent i postmoderna, enemiga de "la tercera Roma", la qual, no ho oblidem, compta amb el suport de molts quintacolumnistes, fins i tot en funcions de govern (pensem en Orbán). Sigui com sigui, la prolongació de la guerra es deu, en últim terme, a la resistència inesperada del govern i el poble ucraïnesos, als quals ningú, em sembla, pot retreure que no es rendeixin.

Entre les conseqüències de la prolongació de la guerra n'hi ha una, tanmateix, que mai se cita: el fet que ens

estem acostumant a ella. A les trinxeres, milers de joves, que fins fa tres mesos pujaven fotos de viatges, sopars i bodes a Instagram, han naturalitzat en pocs dies les armes i la mort com a *forma de vida*. És difícil avaluar les seqüeles psicològiques d'aquestes rutines catastròfiques, tant en la immanència feroç de la guerra com en la futura complexió de l'Europa de l'endemà. Aquest *costum*, que permet la supervivència sota el foc, és inseparable de la banalitat radical dels crims de guerra, i afectarà políticament no sols als ucraïnesos i russos supervivents sinó al conjunt dels europeus.

Però també, lluny de les trinxeres, ens estem acostumant a una guerra de la qual, pel mateix motiu, els nostres mitjans de comunicació cada vegada se n'ocupen menys. L'excitació inicial, amb el seu vessant tràgic i el seu vessant frívol, i fins i tot el bel·licisme que tant ens inquietava, estan deixant pas a una indiferència més perillosa, perquè accepta la idea mateixa de la guerra, que a Europa no formava part de les nostres vides des de la Segona Guerra Mundial. Ni tan sols ens mostrem ja bel·licistes; ens sentim resignats i, encara més, gairebé alleujats. No ha esclatat la tercera guerra mundial; no s'ha produït l'apocalipsi nuclear; han passat tres mesos i no ha passat res. Per aquesta via del *costum* no sols anem incorporant sense consciència tots els danys insidiosos situats per sota de l'explosió -els econòmics, energètics i socials- sinó que obrim el camí a futures degradacions i conflictes. La guerra, com el treball precari, la corrupció dels polítics, el feixisme i la covid, estan ja, per dir-ho així, dins de nosaltres. ●

/ MARC MÉNDEZ

El ciberpunk que va (intentar) salvar el futur

Els escrits de l'assagista anglès Mark Fisher al blog 'K-punk', editats en castellà en tres volums, son un compendi al·lucinant sobre música, política i els fantasmes dels nostres temps

Ivan Alcázar Serrat

Del 2003 al 2015 l'escriptor i crític anglès Mark Fisher (1968-2017) va escriure periòdicament al blog *K-punk* (encara a la web) un seguit de posts urgents, llançats al ciberespai en un moment en què internet era un interregne utòpic: ja no era el pati posterior d'un quarter militar, encara no era el domini parcel·lat pels senyors de Silicon Valley. El blog s'acompanyava de fotos suburbials, tires còmiques i llistes musicals de postpunk, jungle, i variants de l'anomenat *hardcore continuum*, confeccionades per un ciberpunk que, fent confluïr audiències i ampliant canals de coneixement i d'actuació, ja no exercia d'intel·lectual orgànic sinó d'intel·lectual electrònic.

Com imbuït pel frenesí dels DJ de drum and bass i dotat de la vivacitat *fanzinerosa*, la prosa de Fisher va saltant del discurs lògic al *pinball* dialògic: furga, tria, talla-i-enganxa, recombi-na, popularitza i divulga, tuneja i sampleja idees, teories, cites d'economistes, filòsofs i sociòlegs socialistes, marxistes, *operai* i llibertaris (Žižek, Bifo Berardi...), recontextualitzant i apropiant-se de les reflexions sobre l'hegemonia, la psicoanàlisi

i el capitalisme, els engranatges culturals de la postmodernitat. L'autor aplica la inter i la transmedialitat en textos que són pur llenguatge digital: plens d'enllaços, salts de pantalla, capes simultànies que s'enfoquen cap al lector i semblen estar-se escrivint mentre es llegeixen. Són textos performatius, perquè es retorcen i no paren quiets, superen el textual i inciten a la intervenció en el present, hibridant els estudis culturals i la teoria crítica, i ens parlen des d'una experiència pròpia i sentida, oscil·lant del turment a l'estat *high on hope*, que mai no és ni neutra ni innòcua: "El que és personal és polític perquè no hi ha res personal. No existeix un àmbit privat on retirar-se", escriu al text "Recuerden quién es el enemigo", al volum 1 de *K-punk*.

L'editorial argentina Caja Negra ha publicat en tres volums els textos de *K-punk* (2019, 2020 i 2021, respectivament) que se sumen a la publicació a la mateixa editorial d'altres llibres de Fisher: *Realismo capitalista* (2016) i *Los fantasmas de mi vida* (2017), a més del volum col·lectiu compilat per l'autor, *Jacksonismo* (2014), i l'assaig *Egreso. Sobre comunidad, duelo y Mark Fisher* (2021), on el »

» seu deixeble Matt Colquhoun n'analitza el llegat. Anteriorment, Alpha Decay havia publicat *Lo raro y lo espeluznante* (2018), que recull textos sobre cinema i literatura.

Fisher s'havia format devorant la cultura moderna i popular, llegint revistes musicals (*Melody Maker*, *The Wire*, *NME*...) on ell mateix escriuria més tard; militava i promovia tot d'encontres a la blogosfera i havia tocat en un grup de música (D-Generation); va fer de pedagog i professor per a joves i adolescents, de grau terciari i postgraduats universitaris; era tot un *fan-geek-freak* de la jungla de músiques rítmiques postdub, com també del punk i sobretot del postpunk. L'estranyesa i la lucidesa eclèctica i excèntrica de les seves visions es multiplicava a partir de les troballes com a investigador de la Unitat de Recerca en Cultura Cibernètica de la Universitat de Warwick (CCRU, per les seves sigles en anglès).

Tal com aquelles músiques que admirava havien evolucionat i mutat al carrer, barrejant-se des d'un micròfon que passava de boca en boca i de festa en festa, les ramificacions de les seves intuïcions i els seus escrits les genera un autor expandit, que no renuncia a la introspecció, però la dissol en un pensament que, a la seva manera, és col·laboratiu i amplificat, avesat a construir idees a partir de les fonts més variades, i a debatre-les i enriquir-les amb els *feedbacks* constants, des dels llocs més diversos: a peu de carrer o a la pista de ball, a l'aula o des de la cambra pròpia connectada. En aquest procés, el focus es desenfoca i del zoom proper es passa al gran angular, la psicologia queda lligada al context circumdant, una cançó

pot crear l'atmosfera d'un somni lúcid o excavar la fondària d'un record juvenil.

La crítica cultural com a crítica política

La crítica cultural de Fisher es fon amb la crítica política, i viceversa: "Si les cançons deixessin de ser entreteniment, podrien ser qualsevol cosa. Aquestes perforacions serien com abduccions" ("Las tendencias militantes alimentan la música", article publicat a *New Statesman* i recollit a *Los fantasmas de mi vida*). Amb la força de la prosa es destria el gra de la palla: diu que el britpop de Blur i Oasis fou una música que "es refugiava en una versió monocultural de la identitat britànica", i que aparegué com a reacció contra les novetats més interessants i obertes de la dècada de 1990, mentre que Tricky era com "el profeta ferit que absorbia i transmetia la pol·lució psíquica d'una dècada", i feia d'"antidot contra el masclisme lumpen del britpop" ("Los fantasmas de mi vida: Goldie, Japan, Tricky", dins del volum *Los fantasmas de mi vida*).

En analitzar les protestes de l'estudiantat anglès de l'any 2010, contra les retallades en educació del govern de David Cameron, Fisher parla de la tàctica de la "pinça" policial i mediàtica en aquelles manifestacions, en el context de la "solidaritat negativa" d'una societat desballestada i reaccionària, i escriu sobre la cruesa salvatge del jun-
gle: "Crec que la cultura musical del Regne Unit de la pròxima dècada emergirà de la barreja de

sons i afectes que s'ha cuinat a les protestes d'aquestes darreres setmanes" (a "El invierno del descontento 2.0: notas sobre un mes de militancia", inclòs a *K-punk 2*).

'Hauntologia'

Potser perquè, tal com escriu Matt Colquhoun a l'assaig *Egreso* (Caja Negra, 2021), el pensament filosòfic de Fisher va anar en paral·lel a les seves experiències de vida (*raves*, depressions, alegries col·lectives, paternitat...), el subjecte que ve dibuixat en els seus textos apareix alternativament alterat: alienat pel capitalisme, angoixat pel control burocràtic, foradat pel buit depressiu, desdoblant en l'avatar digital, crescut i accelerat sota la influència d'estímuls diversos, eufòric amb els projectes en marxa, dissolt en les lluites polítiques, assetjat pels espectres del passat i del futur... Quins són aquests espectres que persegueixen Fisher?

L'*hauntologia* (joc de paraules entre l'ontologia i el setge espectral, un concepte que pren de l'assaig *Espectres de Marx* de Jacques Derrida) és el doble obscur del postmodernisme, un temps "tret de polleguera" i passat de voltes, esgotat i incapaç d'avançar, habitat per fantasmes que assetgen el present des del passat no desaparegut, i per ombres projectades des del futur cancel·lat. L'ambient i les textures del present espectral, Fisher les troba capturades en la sonoritat *creepy* i les deambulacions somortes dels àlbums de Darkstar, Burial o The Caretaker, tant com en les escenes sinistres i terrorífiques de l'hotel d'*El resplandor* (*The Shining*) de King/Kubrick. L'espectre és expressió de la depressió, un trastorn que Fisher patia, i que explicava com a interiorització individual de la negativitat general de la cultura i de l'ambient nihilista que el rodejava. Per això, també acusà el sistema neoliberal de disfuncional i depressor, i demanà tractar la salut mental com a problema polític ("Por qué la salud mental es un problema político", al volum *K-punk 2*, i "Bueno para nada", a *K-punk 3*).

"El capitalisme és un paràsit abstracte, un vampir gegantí, un productor de zombis; però la carn fresca que el capitalisme converteix en treball mort és la nostra, i els zombis que genera som nosaltres mateixos" ("¿Qué pasaría si todos estuvieran de acuerdo con tu protesta?", inclòs a *Realismo capitalista. ¿No hay alternativa?*).

Quan el capitalisme ha ocupat "sense fissures l'horitzó del que és pensable", quan tothom actua com si el treball i la vida quotidiana fossin exempts de qualsevol càrrega política, aleshores s'ha instaurat el "realisme capitalista", imposat després de la cancel·lació dels somnis i les pràctiques rupturistes de la dècada del 1960, i després de l'embat neoliberal contra les lluites dels setanta. En denunciar el capitalisme com un sistema que no crea riquesa sinó escassetat, i el neoliberalisme com un projecte dedicat a "la destrucció dels experiments de socialisme democràtic i comunisme llibertari", Fisher proposa: "En lloc d'intentar una superació del capitalisme, hauríem d'enfocar-nos al que el capitalisme vol obstruir sempre: la capacitat col·lectiva de produir, cuidar-nos i gaudir" ("Comunismo ácido", inclòs a *K-punk 3*).

Realisme capitalista i comunisme àcid

L'autor anhela recuperar les energies d'una etapa en què la idea de llibertat encara no havia estat cooptada, quan l'home no era "unidimensional" i la imaginació encara no havia estat

El comunisme àcid és més una perspectiva que una doctrina, l'exorcisme contra el "realisme capitalista" i la tristor dels seus fantasmes anorreadors

sotmesa fins al punt de "distreure'ns de la possibilitat immanent de la llibertat" (escriu, seguint Herbert Marcuse), ni la cultura no havia estat encara "aplanada" i convertida en un pastitx comercial repetitiu (seguint Fredric Jameson). L'exterioritat produïda per l'experiència psicodèlica, així com les potencialitats que l'art, la música i les formes experimentals i contraculturals aportaven als anys seixanta i setanta, permetrien, avui, segons Fisher, observar la plasticitat de la "realitat" i concloure'n, consegüentment, la contingència per albirar-hi una possible transformació: una alternativa. Per al responsable de *K-punk*, aquests fets són tan significatius ara com ho eren fa seixanta anys, tal com avui serien essencials les garanties i seguretats bàsiques que aleshores aportava l'estat del benestar, abans de ser eliminat i substituït per unes condicions vitals més i més depravades i depredadores.

¿Com convertir el ressentiment individual, la depressió generacional i l'atomització social en ràbia, en política, en un projecte alternatiu? Fisher proposa "desoblidar" les visions i pràctiques imaginatives i revolucionàries, que eren l'embrió d'un món que podia haver estat lliure i acolorit, però en el seu moment va ser traït pels "melancòlics d'esquerres" puristes i conservadors, va ser menyspreat pels laboristes cíncics i acomodats, i va ser esquarterat i privatitzat per la dreta neoliberal. Una possible via d'escapament podria trobar-se, escriu, en la confluència dels nous moviments socials mitjançant la versatilitat de les noves tecnologies, sumant-se a l'emergència de l'autoconsciència promoguda tant pels feminismes com per la psicodèlia, i potenciada per les polítiques de la desidentitat i el desig postcapitalista: "Una nova humanitat, un nou esguard, un nou pensament, un nou amor: aquesta és la promesa del comunisme àcid".

Per la insòlita síntesi que proposa, de la consciència de classe del projecte comunista amb "una estetització sense precedents de la vida quotidiana", el comunisme àcid és més una perspectiva que una doctrina, l'exorcisme contra el "realisme capitalista" i la tristor dels seus fantasmes anorreadors. Però aquells mots motivats foren els últims del seu autor, ja que l'inici d'aquest llibre potencialment constructiu i transcendent quedaria truncat pel suïcidi de Mark Fisher el 2017, amb 48 anys. Estaríem davant d'un mapa de la reconquesta del futur, però el mapa va quedar a mig fer; llegiríem un llibre útil i necessari, però el llibre té aquest únic defecte: no existeix. Potser caldria anar-lo escrivint progressivament entre tots, ara que ens anem endinsant en el forat negre del metavers criptoliberal, i ens enfonsem en els aiguamolls sulfúrics del "capitalisme àcid". ●

Encara fas servir Gmail?
SomNúvol
ccmmons.coop

♥ Tecnoètic ♥ Cooperatiu
🌱 Programari lliure

▶ Gratuït: correu+oficina tast
▶ 4€/mes: correu1Gb+oficina10Gb
▶ 35€/mes: oficina multiusuari + 3 correus

La Directa utilitza els serveis de
foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Única cooperativa acreditada com a Servei de Prevenció Aliè.

Se!PrA sepra.coop

Cures Innovació Comunitat

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del PI 25. Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

malalletra

Si pintara el color dels teus ulls, serien de color ambre, com allò que flota al mar

El relat de Marta Santacatalina

Ian, que està segut al meu costat al tren a sobre de les cames de la seua mare, juga a un joc a una tablet. Té unes pestanyes que semblen arpellar el futur. Això de què no n'hi ha futur, a les seues pestanyes, no els importa. Perquè mira amb els ulls que obren el cel a cada parpelleig. El mar a la meua dreta és més finit, tot i que ell se submergeix a una pantalla; entre jo i el mar també hi ha un vidre.

Unes mans agafen d'una caixa, plena de cotxes de joguina, un camió, i el fan córrer sobre una taula de marbre. Amb una sola empenta agafa velocitat, però en baixar un desnivell de la superfície, bolca i cau. Les mans tornen a agafar un altre cotxe de la caixa, i el fan córrer fins que torna a caure. Alguns cauen, altres simplement es frenen progressivament. Un cotxe rere un altre. Això veu Ian a una pantalla quadrada amb una funda vermella.

Em dona alguns copets suaus i subtils amb el peu que em distrauen del que estem mirant; ara em busca a mi, i riu. Es tapa els ulls, juga a veure i no veure-hi. Ai, Ian, a vegades em sent desarmada, aliena, no corresponent o que no està prevista per succeir. Sovint tot és com un xoc d'idees atropellades, col·lisions i frenades abruptes. Saps, com a l'estació, quan tots van a algun lloc i sembla que no saben ben bé a on, i s'hi entrecreuen atrafegats tot i caminar sobre un terra de marbre llis amb fletxes que assenyalen la direcció i amb sostres de rellotges i horaris puntuals. O com a la cafeteria del vagó d'aquest tren, on tothom s'observa com si volgués dir-se alguna cosa, però cap ho fa.

Mira'm. Si poses el dit polze a sobre del dit cor, i fas pressió d'un sobre l'altre faràs un soroll. Prova-ho. M'imita, però encara no fa sonar els seus dits. Prova quatre vegades absort. Desisteix, i s'hi torna a endinsar a la pantalla.

Jo també tinc una pantalla davant, i ara que hi escric, pense que m'agradaria fer-ho sobre les coses tristes, sobre quan vaig sentir por, sobre com vaig desitjar la mort, cosa ben estranya i ben normal, o sobre quan sent que visc només d'alguns records, sobre totes les altres possibles que s'embussen, els futurs que s'embullen o sobre com sonen els ossos a un taüt, i hi ressonen a fora.

Pense a escriure sobre com s'aparellen els cucs o les persones, i com l'atzar hi aposta. Voldria descriure aquell indret exacte de la passió on coincideixen por i sexe, que deia aquella. Sobre com d'incontrolable i manipulable és a parts iguals el desig, i sobre com aquells altres juguen a això i ens fan el joc i quines en són les regles. Les regles, que no n'hi ha, però n'hi ha, però que sempre millor incomplir-les.

També sobre la fruitera, que em conta que està molt decebuda perquè Daddy Yankee es jubila i a la seua última gira no passarà per Barcelona, i no podrà anar a veure'l per últim cop. Oh, llavors no escriuria, cantaria, cridaria a plena veu amb tu, veïna, *a mi me gusta la gasolina, dame más gasolina*.

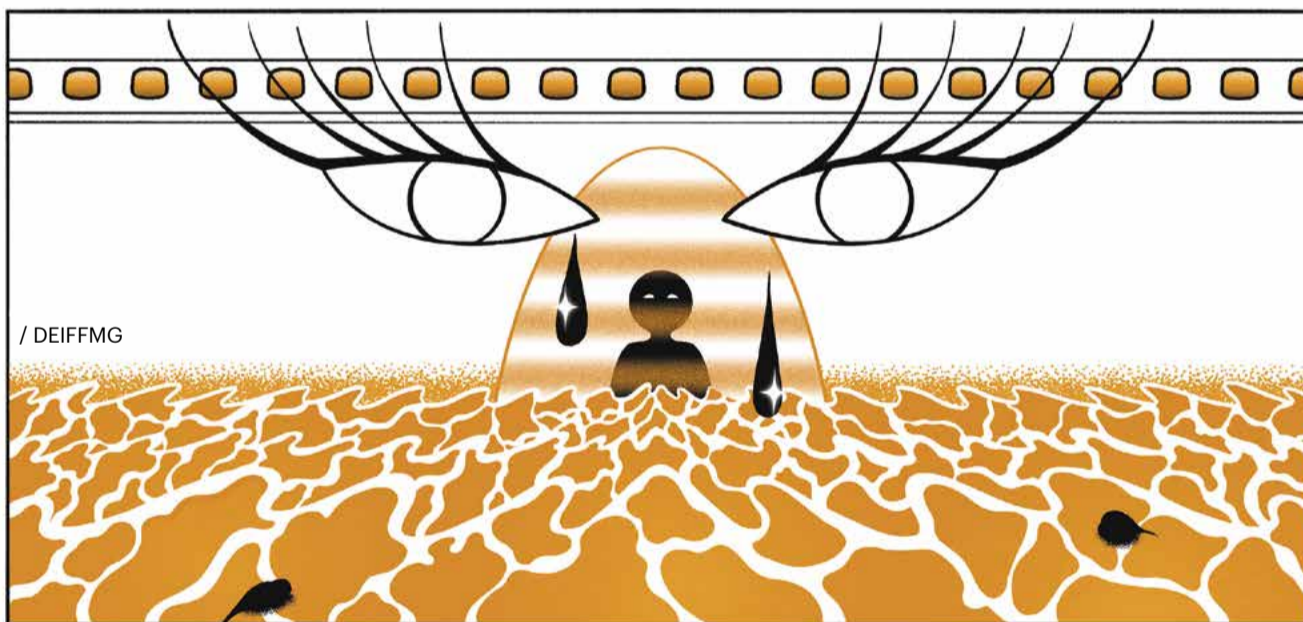
Sí, escriuria -llavors només escriuria- una carta d'amor frustrat sobre com cremaria contenidors cada vegada que m'ha deixat plantada; i preguntaria -llavors només preguntaria- a tort i a dret, desorientada i ofegada, que com s'ho fan ells; vull dir, que com ho feu vosaltres per trobar un lloc on ficar tota aquesta il·lusió que ara a mi se'm desborda. Sobre que estic cansada d'esperar a ser el gos d'un gos, i moure la cua perquè em treguen a passejar. Denunciaria, potser també cantaria, que ja no m'alimenten molles i que vull el pa sencer i que les molles volen al vent.

I em miro així, de reüll, Ian, i crec que preferisc escriure a sobre de les teues pestanyes, que són més llargues i tenen la forma còncaua que pot acollir i bressolar els somnis. Tot i que no sé ni de quin color tens els ulls, com no sé acolorir els somnis. Els pintaria d'un color ambre, allò que flota en el mar significa en àrab. M'agradaria també que foren dels colors que ja no hi són, dels colors que no floten, dels que naden al fons marí, bé per oblidats bé per desconeguts.

T'ha caigut una pestanya, la tens a la galta. No te la robaré, ni la posaré entre

els meus dits per fer pressió, ni bufaré després. Te'n tornarà a créixer una altra, diferent, però igual de llarga, i hi podràs bufar, i segur que ja hauràs après a espetegar els dits. Saps, Ian, petal que cau no torna a nàixer, i reguem, i plorem, i reguem. Tu no has plorat durant tot el camí, i jo tampoc. Ta mare et diu que t'has portat molt bé. I jo també.

A una tercera pantalla, al vagó que compartim, a

la televisió del tren, corre un cavall o una euga de carreres -encara no sé diferenciar-les. Ho fa sobre un camí de terra, més enllà de les tanques hi ha gespa verda, prat. Moltes persones al voltant, des de la graderia, l'animen a guanyar, aletegen els braços i criden trasbalsades que arribarà a la meta, clar, abans que totes les altres. Així que ho fa. Tenim euga guanyadora. Intenta recuperar la respiració entre la gent que s'hi va apropant amb ànim de celebració. Una dona l'acaricia el llom mentre li xiuxiueja "ta mare estaria orgullosíssima de tu".

Espere que a mi també algú m'acaricie el llom quan arribem. Ian, com a tu, m'encanta fer el cavall, però t'he de dir que no sempre ens deixen córrer als prats. No sempre podem ser desig de córrer lliures, només ser. Entre aquest vidre i el mar, potser si el tren anés més lent...

Tot bon cavall ensopega. Jo també estic cansada, tinc fam i tot és massa car a la cafeteria o jo massa pobre. Tu dius que no vols anar a casa de la teua iaia a dinar; així i tot, quan t'ho demane, em dius que sí amb el cap, que em convides amb tu, que podem dinar juntes. Ta mare ho aprova, diu que puc, que la iaia segur que fa menjar de sobres.

El tren va frenant, progressivament. Ja arribem a Barcelona. Tanmateix, no anirem a dinar plegades i a la taula de la iaia hi sobrarà menjar. ●

ressenyες

Despullada i resistant

Sara Blázquez

El que és indubtable és que, quant a escriptura, Eva Baltasar no defrauda. Hi ha qui lloa la història de *Mamut*, la seva darrera novel·la, però hi ha qui la troba fluïda. L'obra que tanca el tríptic que va encetar *Permagel* i que va continuar *Boulder* la torna a protagonitzar una dona. Una dona arcaica atrapada en la vida moderna, diu la contraportada. Una dona de ciutat que acaba habitant un mas aïllat. Una dona que vol ser mare i a qui això l'obliga a relacionar-se amb homes.

Els personatges de Baltasar, una vegada més, incomoden, i també, una vegada més, la maternitat ocupa un espai central a la novel·la, malgrat que l'autora assegura que no tenia intenció de fer-ne un tríptic, tot i el seu interès. A *Mamut*, és el desig el que la fa tirar endavant, sempre navegant entre la dualitat poble-ciutat. Abandona la feina de recollir històries de vida que es perden en Excel i marxa a l'altre extrem, mentre se sent com un mamut: extingit i punt de mira dels caçadors.

Com un mamut, resistant i dominant del seu territori, la protagonista s'adapta a un hàbitat desconegut, a la solitud de viure a pagès, entre bèsties "que t'alimenten o t'amenacen". Aprèn a viure sense intermediaris i aprèn a relacionar-se amb un pastor, el seu veí, mentre s'allibera dels ulls dels altres i evidencia que ho fa perquè necessita un mascle de la seva espècie per prenyar-se. Tot i que deixar la ciutat per anar a un entorn rural és una història que

pot interpel·lar moltes persones, hi ha situacions inversemblants per a qui hagi viscut en un entorn rural, fet que resta credibilitat al personatge, o el trasllada a l'estat assilvestrat que busca l'autora.

Amb aquesta novel·la cauen etiquetes i rols i la protagonista emprèn un viatge per desprendre les seves antigues formes i adquirir-ne de més visceral. Igual que el personatge, el llenguatge també es despulla d'ornaments i és senzill, simple i auster. Tot i això, s'endevina la petjada dels deu poemaris de l'autora i l'exigència de la poeta per buscar un resultat estètic a través de les paraules. *Mamut* tanca un tríptic glacial i geològic que es diferencia de les dues anteriors novel·les per la rellevància que té el paisatge i perquè és la més breu i depurada estilísticament. El que algú ha interpretat com un fenomen literari, d'altres hi veuen una estratègia de màrqueting. ●

NARRATIVA
Mamut

Eva Baltasar
Club Editor, 2022
128 pàgines

Mentre hi haja causes, hi haurà música

Elies Boscà

Quan un cantant emprèn la seua aventura en solitari després d'una història exitosa en el seu anterior grup, hi ha el perill que l'ombra d'este el perseguisca i que el seu projecte deceba. En el cas de Xavi Sarrià, si el seu primer treball ja donava a entendre que no havia vingut a viure de rendes anteriors, *Causa* dissipa qualsevol dubte. Es percep una producció molt cuidada, on l'experimentació i la barreja d'estils són el denominador comú de les deu cançons. Podem trobar sons tradicionals i d'arrel en "La nit ferida" o "Balansiya", pinzellades electròniques i, fins i tot, incursions en el hip-hop en temes com "Causa".

Sense oblidar els clàssics apunts de ska, rock i reggae presents a tota la trajectòria de Sarrià.

Les lletres es caracteritzen per l'elaboració acurada i una extensió considerable. Viatgen des dels racons més intimistes i personals en "Autodefensa" fins a mencions a lluites i resistències del nostre dia a dia, exemplificades en el ja convertit en himne "No s'apaguen les estrelles", que es va donar a conèixer com a banda sonora de la pel·lícula *La mort de Guillem* (2020).

Al remat, un treball redó fruit d'un elenc de músics i col·laboracions de luxe i una de les novetats discogràfiques més destacades a casa nostra. ●

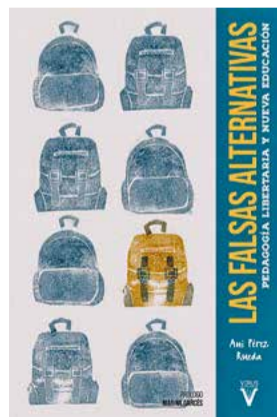
MÚSICA

Causa

Xavi Sarrià
Propaganda pel Fet!, 2022

Renovació pedagògica, per què i per a qui?

Vicent Almela

ASSAIG
Las Falsas Alternativas. Pedagogia Libertaria y Nueva Educación
Ani Pérez Rueda
Virus Editorial, 2022
287 pàgines

Necessàries, polèmiques i valentes l'anàlisi i les reflexions que ens proposa la pedagoga madrilenya Ani Pérez en el seu primer llibre, *Las Falsas Alternativas*, fruit de la seua tesi doctoral. Centrada a analitzar els corrents de la pedagogia llibertària i la seua interpretació actual, Pérez critica des d'una base històrica, teòrica i pràctica, l'onada d'escoles i pedagogies alternatives que estan florint des de començament del segle XXI. Apunta que molts d'aquests projectes, autodenominats hereus d'aquesta tradició llibertària o que aprofiten les seues propostes, se situen com a contraposició a l'escola pública tradi-

cional, i en els darrers anys algunes d'aquestes s'estan començant a introduir també en alguns centres públics a través de les anomenades "pràctiques innovadores".

Segons l'autora, sota conceptes i principis com la no directivitat, la capacitat innata dels infants per aprendre, la celebració irreflexiva del desig o l'autodidactisme, s'amaguen fins segregadors que el capitalisme està aprofitant per introduir premisses neoliberals en l'educació, un fet que planteja nous reptes per a l'anarquisme en aquest camp si la pedagogia continua sent un fi per aconseguir l'emancipació social. ●

“Ghana s’ha convertit en l’abocador més gran del món”

Àlex Romaguera

Mike Anane, activista mediambiental

Cada setmana, desenes de contenidors carregats d’aparells electrònics arriben al port d’Accra, la capital de Ghana. Provenen d’Europa i els Estats Units i, en la seva immensa majoria, acaben llançats en els diferents abocadors que hi ha escampats arreu del país. “Els nens deixen de tenir infància per passar els seus dies entre aquestes escombraries, i això els provoca greus problemes de salut”, explica Mike Anane. Per a aquest conegut activista mediambiental, la impunitat amb què les empreses del nord global envien els residus a Ghana, afegit a la desídia de la comunitat internacional per acabar amb aquesta pràctica il·legal, ha transformat aquest estat africà en un territori empobrit i contaminat. Fa poc, per la seva tasca de denúncia, Anane (Accra, 1962) ha estat guardonat amb el Premi d’Honor 500 que atorga el Programa de les Nacions Unides pel Medi Ambient.

Quan t’interessa per la presència de residus electrònics al teu país?

A principis de l’any 2000, mentre treballava per a alguns mitjans de comunicació. Conscient que a Àfrica la nostra relació amb la natura és estreta, perquè bevem dels rius i la bona qualitat de l’aire és vital per sobreviure, em va sorprendre que al port de Ghana arribessin contenidors plens de neveres, televisors, ordinadors i altres aparells electrònics. Aleshores la càrrega era escassa, però al cap de quatre anys es va disparar fins a 600 contenidors cada mes. Una xifra que s’incrementa quan s’apropa el període nadalenc.

Qui s’ocupa de portar-los?

Es tracta d’empreses europees i nord-americanes que reben el material d’institucions públiques, sobretot d’universitats, hospitals, bancs, l’exèrcit i altres organismes. Doncs bé: en lloc d’extreure els components per reciclar-los, els envien cap al port de Ghana, vulnerant així el Conveni de Basilea, que prohibeix el transport transfronterer de deixalles perilloses.

Qui és el principal culpable?

Primer, els grans fabricants, perquè produeixen aparells amb un cicle de vida limitat que, no sols són difícils de reutilitzar, sinó que contenen plom, mercuri, cadmi i altres minerals que, per la seva elevada toxicitat, provoquen greus impactes en el medi i la salut. Molts infants, a causa dels vapors que es desprenen amb la ruptura de monitors de tubs de raigs catòdics (CRT, per les seves sigles en anglès) i altres aparells, tenen mals de cap persistents, problemes respiratoris, dolors de pit i, en un percentatge important, contrauen càncer. Es registren avortaments espontanis o tenen nadons amb greus malformacions, mentre que la crema que es fa dels plàstics i els cables per extreure el coure allibera vapors que malmeten el sòl i els aqüífers, amb la consegüent mort de peixos i l’enverinament de les fruites i verdures.

La responsabilitat també recau en els països del nord global?

Sens dubte, perquè malgrat haver ratificat el Conveni de Basilea, permeten l’enviament del material. Per extensió, les empreses de reciclatge, que reben subvencions per donar utilitat als aparells, cosa que no fan. Els posen en vaixells que atraquen a Accra, on les persones que miren de treure’n profit es queden amb una mercaderia de la qual només el 20% acaba a botigues de segona mà. La resta, el 80%, es llança en abocadors on centenars d’infants i adolescents extreuen minerals per vendre’ls a canvi de menjar.

Les autoritats no fan res per impedir-ho?

És complicat, perquè els contenidors arriben de nit i de forma molt discreta, cosa que impedeix el seu control. A banda, la pobresa i els conflictes que assolen el país fan que no es prenguin mesures perquè els electrodomèstics no circulin i acaben dispersats pel territori.

Hi ha pressions per silenciar-ho?

Jo en rebo contínuament. Sobretot amenaces anònimes per telèfon que venen de fora de Ghana, darrere de les quals estic convençut que hi ha les empreses o els països del nord a qui no els interessa que es facin públiques les exportacions il·legals.

Algun dia s’acabarà amb aquesta situació?

De moment, les denúncies han ajudat que grups de consumidors en prenguin consciència. No sols a Ghana, també a Nigèria, que pateix una situació similar. En tot cas, la solució vindrà quan s’endureixi la normativa internacional sobre el transport transfronterer i, encara més important, quan s’obligui als fabricants i governs a eliminar l’obsolescència planificada perquè els productes es puguin reutilitzar i reciclar fàcilment.

Ets optimista, malgrat tot?

Sí, però cal pressionar les institucions comunitàries, ja que Ghana s’ha convertit en l’abocador més gran del món. I els efectes sobre el medi i la salut pública són devastadors. ●

“El 20% de material en desús que arriba a Accra va al mercat de segona mà. La resta, a abocadors”